

המרכז הבינתחומי הרצליה
בית הספר ברוך איבצ'ר לפסיכולוגיה
תכנית תואר מוסמך בפסיכולוגיה חברתית

**לינץ' בראי האבולוציה ; האם תמיכה והשתתפות במעשה לינץ' הינן התנהגויות אדפטיביות
כתגובה לאירוע אלימות?**

יפעת שורני

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך
בפסיכולוגיה חברתית בבית הספר ברוך איבצ'ר לפסיכולוגיה של המרכז הבינתחומי הרצליה

ינואר, 2018

עבודה זו נכתבה בהדרכתו של פרופ' צחי עין-דור מתכנית לתואר שני בפסיכולוגיה חברתית,

בית ספר ברוך איבצ'ר לפסיכולוגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

הבעת תודה

ברצוני להודות לפרופ' צחי עין-דור על ההנחיה, ההכוונה והתמיכה, על נכונותו לתרום מזמנו ומהידע האינסופי שלו, ועל כך שהיה נכון ללמד ולעזור בכל עת, מגיבוש נושא המחקר ועד לסיום כתיבת עבודת תזה זו.

לעדי פרי פלדי, על הליווי והנכונות לסייע בכל שלבי התהליך.

למשפחתי, על התמיכה, העידוד והאמונה בי.

ולבסוף, לבן זוגי אסף, על החיזוק, הנכונות לסייע, ועל היכולת להכיל ולעמוד לצידו לאורך כל הדרך.

תוכן העניינים

א.	תקציר בעברית	א-ב
ב.	מבוא	1-6
ג.	מחקר 1	7-18
	1. שיטה	7
	2. כלים	7-9
	3. הליך	9
	4. תוצאות ודיון	10-18
ד.	מחקר 2	18-30
	1. שיטה	18
	2. כלים	19-21
	3. הליך	21-22
	4. תוצאות ודיון	22-30
ה.	דיון כללי	30-35
ו.	מקורות	36-38
ז.	נספחים	39-45
ח.	תקציר באנגלית	i-ii

רשימת לוחות

- לוח 1 – לבחינת ההבדלים במדדי הרקע בין קבוצות המחקר.....10
- לוח 2 – מקדמי רגרסיה מתוקננים ומידת מובהקותם לבחינת השפעת החשיפה לאירוע טרור על התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה לינץ'.....11
- לוח 3 – מקדמי רגרסיה מתוקננים ומידת מובהקותם לבחינת השפעת החשיפה לאירוע טרור על עליה של רגשות שונים.....14
- לוח 4 – לבחינת ההבדלים במדדי הרקע בין קבוצות המחקר.....22
- לוח 5 – לבחינת ההבדלים במדדי הרקע בין קבוצות המחקר.....23
- לוח 6 – מקדמי רגרסיה מתוקננים ומידת מובהקותם לבחינת השפעת החשיפה לאירוע טרור על עליה של רגשות שונים.....26
- לוח 7 – השפעה של חשיפה לאירוע טרור על רגש נקם.....29
- לוח 8 – השפעת חשיפה לאירוע טרור ותפעול הפחתת הנקמה על התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה לינץ'.....30-29

רשימת תרשימים

- תרשים 1 – השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות נקם.....12
- תרשים 2 – השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות קרבה....13
- תרשים 3 – תיווך השפעת החשיפה לאירוע טרור על מדד הלינץ' הכללי באמצעות הרגשות השליליים שעלו בעקבות החשיפה לתפעול.....16
- תרשים 4 – תיווך השפעת החשיפה לאירוע טרור על מדד המוכנות ללינץ' באמצעות הרגשות השליליים שעלו בעקבות החשיפה לתפעול.....16
- תרשים 5 – תיווך השפעת החשיפה לאירוע טרור על מדד התמיכה בלינץ' באמצעות הרגשות השליליים שעלו בעקבות החשיפה לתפעול.....17
- תרשים 6 – השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות נקם.....24
- תרשים 7 – השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות כעס.....25
- תרשים 8 – תיווך השפעת החשיפה לאירוע טרור על מדד הלינץ' באמצעות רגש הנקמה שעלה בעקבות החשיפה לתפעול.....27
- תרשים 9 – השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות נקם.....28
- תרשים 10 – השפעה של חשיפה לאירוע טרור (תפעול) כתלות בתפעול הפחתת הנקמה על תמיכה בלינץ'.....28

תקציר

לינץ' הינו פשע שנאה המתפתח ספונטנית, הכולל פגיעה פומבית באדם מקבוצת החוץ שפשע כנגד אדם מקבוצת הפנים, הוא מכוון נגד קבוצות הנתפסות כמאיימות על הקבוצה החברתית של האדם, ומבוסס לעיתים קרובות על דעות קדומות, שנאה לזרים ורצון להשגת צדק. עד עתה, המנגנון המניע מעשים אלו טרם הובהר. בעבודת המחקר הנוכחית, בחנתי האם רגש הנקמה עשוי להיות מנגנון הנעה למעשה זה, כך שבתגובה לפגיעה בקבוצת הפנים, יעלה רגש נקמה וזה יתווך את השפעת הפגיעה באדם מקבוצת הפנים על התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ' כנגד אדם מקבוצת החוץ. כאשר בוחנים את רגש הנקמה מבחינה אבולוציונית, ניתן למצוא לו יתרונות סתגלניים שכן הוא מוביל למעשים היוצרים הרתעה של התוקף מפגיעה נוספת באדם או בקבוצתו, בכך שהוא מראה שהפעולה שביצע התוקף אינה עוברת בשתיקה ויש בצידה מחיר שיש לקחתו בחשבון. בנוסף על כך, מעשה נקם מזהיר ומונע מאנשים אחרים לפגוע באנשים נוספים מקבוצת הפנים. בהתאם לכך, שיערתי כי בבסיס תמיכה ומוכנות להשתתפות במעשי לינץ' יעמוד רגש הנקמה ולא רגשות אחרים. על מנת לבחון השערה זו, ערכתי שני מחקרים.

במחקר 1 ($N = 190$), בחנתי האם נקמה, ולא רגש שלילי אחר, עולה בעקבות אירוע טרור המכוון כנגד קבוצת הפנים ומתווכת את השפעת אירוע הטרור על התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה לינץ'. לשם כך, מחצית מהמשתתפים צפו בסרטון קצר המתעד אירוע טרור כנגד קבוצת הפנים, ומחצית מהמשתתפים צפו בסרטון קצר המתעד שוד שאינו מכוון כנגד קבוצת הפנים של המשתתפים. לאחר מכן, המשתתפים השיבו על שאלון רגשות וביצעו מטלת החלטה לקסיקלית לבחינת נגישות תחושות נקמה. במחקר 2 ($N = 190$), בחנתי באופן סיבתי האם רגש הנקמה הוא הגורם הקושר בין אירוע טרור ותמיכה ומוכנות להשתתפות במעשה לינץ'. לשם כך, לאחר החשיפה לאירוע הטרור, קיימתי למחצית מן המשתתפים התערבות פסיכולוגית ממוקדת שמטרתה להפחית נקמה, וציפיתי כי בקרב קבוצה זו יישבר הקשר בין אירוע הטרור לתמיכה ומוכנות להשתתפות במעשה הלינץ'.

תוצאות מחקר 1 הראו כי בעקבות חשיפה לאירוע טרור אכן עלו רגשות נקם לצד רגשות נוספים אחרים, כגון חוסר נוחות, עצב וכעס. עם זאת, רגש הנקמה ולא רגשות אחרים תיווכו את הקשר בין חשיפה לאירוע טרור ובין תמיכה ומוכנות רבה יותר להשתתף במעשה לינץ'. אף-על-פי-כן, קשר זה לא אפיין את כלל המשתתפים, אלא רק אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית (שמרנים). קשר זה בין חשיפה לאירוע טרור ועליית רגש הנקם אפשר קביעת מסקנה סיבתית, אך הקשר שנמצא בין רגש הנקמה והתמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ' הינו קשר מתאמי

בלבד (מדידה של עלייה ברגשות נקם ומדידה של מוכנות לקחת חלק במעשי לינץ'). בשל סיבה זו, במחקר 2 בחנתי האם הקשר בין רגש הנקמה שעלה, לתמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה לינץ' הינו קשר סיבתי ולא רק קשר מתאמי, תוך התייחסות לאוריינטציה פוליטית של המשתתפים. תוצאות מחקר 2 היוו שחזור לממצאי מחקר 1, כך שבקרב אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית, חשיפה לאירוע טרור העלתה רגשות נקם וזה תיווך את התמיכה שלהם במעשי לינץ'. עם זאת, מחקר 2 לא תרם לאישוש הקשר הסיבתי בין רגש הנקמה לתמיכה ומוכנות להשתתף במעשה לינץ'. הדיון עוסק בשאלת המקום של נקמה ככוח המניע של מעשי לינץ' ובסיבות שתהליך זה מאפיין אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית (עמדות שמרניות), אך לא אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית שמאלית (עמדות ליברליות).

לינץ' בראי האבולוציה; האם תמיכה והשתתפות במעשה לינץ' הינן התנהגויות אדפטיביות

כתגובה לאירוע אלימות?

הכאה עד מוות, תליה והריגה בראש חוצות על-ידי אספסוף, בוצעו בעבר ומתרחשות גם היום במקומות רבים בעולם. מעשי לינץ' בהם קומץ אנשים מעניש במוות אדם על פשע שביצע ללא משפט (Waldrep, 2000), היו מקובלים בהיסטוריה של ארצות הברית והובילו למותם של אלפי אפרו-אמריקאים ומאות היספנים (Pfeifer, 2011), וגם בתגובה למעשי טרור הסכינאות של שנת 2015 בישראל, למעלה מחמישים אחוז מהישראלים תומכים בביצוע לינץ' במחבלים, גם לאחר שהמחבלים נוטרלו ואינם מהווים עוד סכנה (בנדר, 2015). לינץ' הינו חלק מפשעי שנאה, המתפתח באופן ספונטני ונעשה לעיניי כל כנגד אדם מקבוצת החוץ (de la Roche, 1996), והמבוסס לעיתים קרובות על דעות קדומות, שנאה לזרים ורצון להשגת צדק (Lieberman, 2001). בעוד אנשים חשים סימפטיה כלפי קורבנות של מעשי אלימות שונים כקורבנות מעשי אונס, הרי ישנה סימפטיה מועטה כלפי קורבן לינץ' וקיימת נטייה להצדיק את מבצעי המעשה (Lieberman, 2010). האם מעשה הלינץ' והאכזריות המתגלה בו הינו מעשה ברברי וחסר תכלית, או שמא הוא נושא בחובו רכיב סתגלני המשמר את התופעה בחברה האנושית וגורם לה להתפרץ כל אימת שמתפתח עימות אלים בין קבוצות יריבות? בעבודה הנוכחית, אבחן תהליך אחד שעשוי לעמוד בבסיס מעשי לינץ' – תגובה לרגשות נקמה אותם חשים המשתתפים בתגובה לאירוע שהתרחש – ואראה כי במעשה והרגשות הגורמים לו ניתן למצוא יתרונות סתגלניים המובילים לתמיכה ואף השתתפות במעשים אלה; הבנת תהליך זה עשויה למנוע מעשים אלו בעתיד.

פשע שנאה נתפס על-ידי מערכת המשפט, כדוגמאת זו האמריקאית, כחמור מאחר וההערכה היא שהוא מוביל לנזק גדול הן ברמה האישית והן ברמה החברתית. בפשעי שנאה ההתקפה מכוונת יותר כלפי אנשים בהשוואה לפשעים אחרים (פי שבעה), היא מסתיימת ביותר מקרי פציעה (פי שניים), וסביר יותר שההתקפה תוביל לאישפוז בהשוואה למעשי פשע אחרים (פי ארבעה). כמו כן, בפשעי שנאה ישנה סבירות גבוהה יותר שישתתפו מספר תוקפים ודפוסי הפגיעה כוללים הרג תוך שימוש בכוח מופרז, אכזריות קיצונית והטלת מום באמצעות מגוון כלי נשק כגון אקדחים, אלות בייסבול, סכינים, שרשראות וחבלים (Levin, 1999; Willis, 2004). דוגמא לפשע שנאה הינו המקרה של מתיו שפרד שהיה סטודנט הומוסקסואל בתחילת שנות העשרים לחייו ונרצח בשנת 1998 על-ידי הומופובים – אנשים הנרתעים וסולדים מהומוסקסואלים ולסביות.

תוקפיו לקחו אותו למקום מבודד, שם היכו אותו כמעט עד מוות, קשרו אותו לגדר וניסו להצית אותו בעודו בחיים. לבסוף, תוקפיו השאירו אותו למות בקור העז. שפרד התגלה לאחר כשמונה עשרה שעות כשהוא מחוסר הכרה. הוא הובל לבית חולים ולאחר שישה ימים מת כתוצאה מהתקיפה (Ott & Aoki, 2002; Willis, 2004). אירוע זה מהווה דוגמא לפשעי שנאה המכוונים, בדרך-כלל, כלפי קבוצות חלשות וקבוצות מיעוט.

לפשעים מסוג זה ישנן תדיר השלכות שליליות כגון חווית בעתה ופחד באנשים החווים אותם. פשע שנאה עלול, לדוגמא, לגרום נזק רגשי בדמות תסמיני דיכאון, לחץ וכעס, ואף להוביל לתסיסה בקרב הקהילות מהן הקורבן לפשע הגיע (Levin, 1999). אחת ההתייחסויות בחוק נגד פשעי שנאה בארצות הברית הינה שכל אדם אשר בוחר בכוונת זדון לפגוע באחר, בשל הגזע של האדם, צבע עורו, דתו, נכותו, העדפותיו המיניות או מוצאו, יענש בחומרה רבה יותר מפושע אשר יבצע את אותו הפשע ללא ההיבט של השנאה לקבוצה (Levin, 1999). ויינשטיין (Weinstein, 1992) מרחיב טיעון זה ומשתמש במושג "in terrorem effect" בהתייחסותו לפשעי שנאה. מושג זה מתאר את פשע השנאה כהטלת פחד על קבוצה מסוימת של אנשים דרך הפיכת חבר או מספר חברים בקבוצה לקורבנות (Weinstein, 1992).

פשעי שנאה, להבדיל מפשעים אחרים, פוגעים במספר רבדים; קיימת פגיעה בקורבן הישיר מעבר לפגיעה הפיזית, משום שהאדם שנפגע חש חסר אונים ושאיבד שליטה על חייו. בנוסף על כך, קיימת פגיעה בקבוצה האתנית או הגזעית של הקורבן. לדוגמא, אנשים שלא נפגעו ישירות, אך שייכים לקבוצה של האדם שסבל מפשע שנאה, חוששים לעצמם וליקרים להם; הם הופכים מודעים לכך שפשע שנאה יכול לפגוע בהם בכל זמן ואינם מרגישים בטוחים. פשע שנאה גם מעלה את החשש מפגיעה בקבוצות אחרות שגם הן מטרה לפשעי שנאה. לדוגמא, הרצח של מתיו שפרד היווה תזכורת לאפרו-אמריקאים ולקבוצות מיעוט אחרות, שאפילו בסוף המאה העשרים, הם עדיין בסיכון להיפגע מפשעי שנאה. פשעי השינאה גם פוגעים בחברה ככלל על-ידי פגיעה במרקם החברתי, הערכי והמוסרי שלה. כלומר, לפשעי שנאה יש השפעה משמעותית גם על האדם שחש את הפשע על בשרו ונפשו, אך גם על אנשים השייכים לקבוצתו ועל מעגלים רחוקים יותר, אשר חווים את פשע השנאה באופן עקיף. אנשים אלה, על אף שלא היוו את קורבנות פשע השנאה, יגיבו אליו ברגשות כגון הלם, כעס, תסכול ותחושת נחיתות (Levin, 1999; Perry & Alvi, 2012; Willis, 2004).

אחד מפשעי השנאה הינו הלינץ' הכולל בדרך כלל הריגה פומבית של אדם מקבוצת החוץ שנטען כי פשע כנגד אדם מקבוצת הפנים (Lieberman, Arndt, Personius & Cook, 2001; de la Roche, 1996). ההגדרה המקובלת ללינץ' התקבלה ב-1940 בארצות הברית ולפיה חייבת להיות הוכחה שהאדם אכן נרצח כתוצאה ממעשה הלינץ', ושמותו נגרם באופן לא חוקי על-ידי קבוצה של אנשים, בתואנה שהם משרתים את טובת הגזע, הצדק או המסורת (Markovitz, 2004; Waldrep, 2000).

תופעת הלינץ' קיימת במגוון מקומות בעולם ותועדה בתקופות שונות. לדוגמא, ברומניה תועדו בעשור האחרון של המאה העשרים מעשי לינץ' כנגד צוענים, שכללו התעללות, הריגה פומבית ושריפת בתים על יושביהם. האלימות התפרצה אחרי אירועים של גניבה, אונס, רצח או תקיפה שיוחסו לצוענים. בנוסף על כך, תושבי הערים איימו על הצוענים לא לחזור לבתיהם או לבנותם מחדש (Horowitz, 2003). מעשי הלינץ' היו נפוצים מאד גם בארצות הברית, בעיקר במדינות הדרום בסוף המאה התשע-עשרה ובתחילת המאה העשרים. במעשים אלה נרצחו אלפי אפרו-אמריקאים, היספנים, וגם לבנים אשר נחשדו בביצוע פשעים או בסיוע לאפרו-אמריקאים (Pfeifer, 2011). כבר בתקופת "המהפכה האמריקאית" בוצעו מעשי לינץ', שכללו מגוון צורות ענישה, כגון הכאה והצלפה, כאשר לא תמיד הרגו בסופו של דבר את קורבן הלינץ'. המושג לינץ' בתקופה זו תיאר מצבים בהם אספסוף של אמריקאים פטריוטים היכו ולעיתים רחוקות תלו אנשים שתמכו בשלטון הבריטי. בשלב מאוחר יותר, לפני מלחמת האזרחים בארצות הברית, מעשי הלינץ' הופנו כלפי אוכלוסייה מגוונת, בעיקר לבנים, שלא חיו על פי הנורמות החברתיות והמוסריות של אותה התקופה. בתקופת מלחמת האזרחים עלה בדרום החשש ממרידות עבדים ולכן הייתה עלייה ניכרת במעשי הלינץ' באפרו-אמריקאים, שמטרתם הייתה להפחיד את אוכלוסיית העבדים ולהוביל לכניעתם. לאחר מלחמת האזרחים קיבל הלינץ' את משמעותו המקובלת היום; רצח אדם שכמעט תמיד שייך לאוכלוסייה האפרו-אמריקאית, וביטא את הרצון של הלבנים לשמר את שליטתם על אוכלוסייה זו, כאשר למעשה השתמשו בלינץ' כטרור פוליטי. בין השנים 1882-1930 הייתה עלייה גדולה במעשי הלינץ' במדינות דרום ארצות הברית וכשלושת אלפי בני אדם נרצחו, כאשר רובם היו אפרו-אמריקאים. ישנם חוקרים הטוענים שאחת מהסיבות העיקריות למעשי הלינץ' הייתה חשש מאובדן כוח פוליטי, שכן האפרו-אמריקאים קיבלו את הזכות להצביע לאחר מלחמת האזרחים (Pfeifer, 2004; Tolnay & Beck, 1995). עם זאת, יש הטוענים (Tolnay & Beck, 1995) כי בנוסף לחשש מהכוח העולה של האפרו-אמריקאים,

קיימים גם גורמים נוספים, כגון מצב כלכלי, שהובילו לכך שתדירות מעשי הלינץ' עלתה בשנים אלו. למשל, במדינות הדרום, כאשר ההכנסות מהכותנה נפגעו, המתח הבין-גזעי עלה. הפועלים הלבנים חששו שהפועלים האפרו-אמריקאים, שעבודתם זולה, יגזלו את פרנסתם. התסכול מהמצב הכלכלי הוביל להגברת העוינות בין שתי הקבוצות וכתוצאה מכך גם הוביל לעלייה במעשי הלינץ' באפרו-אמריקאים על-ידי לבנים. בנוסף על כך, האליטה הלבנה שכללה את בעלי הקרקעות אף ליבתה את השנאה הבין-גזעית על-מנת למנוע התאגדות של פועלים לבנים ואפרו-אמריקאים. כלומר, התחרות על המשאבים הכלכליים המצטמקים הובילה לעליה במתח בין לבנים ואפרו-אמריקאים וכתוצאה מכך לעליה במעשי הלינץ' (Markovitz, 2004; Tolnay & Beck, 1995).

מחקרים הראו כי מעשי לינץ' מכוונים גם נגד קבוצות דתיות, אתניות ולא רק גזעיות, אשר נתפסות כמהוות איום פיזי, תרבותי, חברתי וכלכלי לחברה. תופעה זו בולטת במיוחד כאשר אנשים מרגישים מתוסכלים מהמצב בו הם חיים. ללא תסכול זה, יתכן כי היחס לאדם שנגדו בוצע הלינץ', והשייך לקבוצת החוץ, היה חמור פחות (Lieberman, 2010; de la Roche, 1996). לאחרונה, בישראל של שנת 2015 בתגובה למעשי טרור הסכינאות, למעלה מחמישים אחוז מהישראלים תמכו בביצוע לינץ' במחבלים, גם לאחר שהמחבלים נוטרלו ולא היוו עוד איום (בנדר, 2015). בחלק מהפיגועים, אכן התפתחו מעשי לינץ' בפועל כנגד מחוללי הפיגועים או אנשים שנחשדו ככאלה ואף לאחר שאלו הפסיקו להוות סכנה.

על מנת להבין מעשה לינץ', יש לאפיין את התהליכים העשויים לעמוד בבסיסו. תהליך כללי המאפיין פשעי שנאה ככלל הינו תהליך טבעי של קטגוריזציה קוגניטיבית לפיו אנשים מסווגים אוטומטית אובייקטים לקבוצות על מנת להקל עבורם את עיבוד המידע. כחלק מתהליך סיווג זה, הם מקטלגים את עצמם ואת חברי הקבוצה שלהם לקבוצת פנים (in-group) ואנשים אחרים לקבוצת חוץ (out-group). מכיוון שקבוצת הפנים היא חלק מתפיסת האדם את עצמו, הרי שישנה העדפה טבעית לקבוצת הפנים על פני קבוצת החוץ (Lieberman, 2010; Pratto, 1981; Sidanius & Levin, 2006; Tajfel, 1981). בזמן איום, ככל שעוצמת הקונפליקט בין שתי הקבוצות גבוהה יותר, התנהגות החברים בקבוצות השונות, אחד כלפי השני, תהיה לפי השתייכותם הקבוצתית. בזמן סכסוך ומתח, העדפת קבוצת הפנים על פני קבוצת החוץ יכולה לבוא לידי ביטוי גם במעגלי אלימות בין הקבוצות. אחת ההשלכות של תהליך זה הינה כי בפשעי שנאה בכלל, ובלינץ' בפרט, קורבן הלינץ' שייך לקבוצת החוץ והתוקפים מתייחסים אליו לפי

הרגשות, האמונות והסטראוטיפים שיש להם כלפי חברים בקבוצת החוץ, ואף יהיו מוכנים יותר לנהוג בו באלימות (Lieberman, 2010; Tajfel & Turner, 1979). עם זאת, מהו המנגנון העשוי לדחוף אנשים לביצוע מעשה לינץ' שכן העדפה של קבוצת פנים על פני קבוצת חוץ איננה מסבירה את מעשה הלינץ' עצמו? אני מציעה כי הכוח הדוחף מאחורי מעשי לינץ' וההופך אותם לסתגלנים המשרתים את הישרדות האדם המבצע אותם הוא רגש הנקמה. נקמה נתפסת לרוב כשלילית וכלא סתגלנית, שכן היא כוללת פגיעה באדם אחר וגוררת השלכות קשות כגון נקמת דם. עם זאת, כאשר בוחנים את הנקמה מבחינה אבולוציונית – מתוך הראייה האם היא קידמה או לא קידמה את הישרדותם ו/או רבייתם של אבות אבותינו – הרי שניתן למצוא לה יתרונות סתגלניים (McCullough, 2008).

היתרון האבולוציוני הטמון בנקמה, עשוי להיות מוסבר באמצעות "חשיבה ברירתית" ("selection thinking") הבוחנת את הפונקציות שמעשי הנקמה שרתו כחלק מהתנהגות סתגלנית בתנאים ששררו בתקופת אבות אבותנו. ראשית, מעשה נקם מרתיע את התוקף מלנסות לפגוע באדם או בקבוצתו פעם נוספת, משום שהוא מראה שהפעולה שביצע אותו אדם אינה עוברת בשתיקה ויש בצידה מחיר שיש לקחתו בחשבון. מחקרים אכן תומכים בטענה זו ומראים כי כאשר המותקף יכול לנקום על מעשה התוקפנות, פוחתת בצורה משמעותית הנכונות של התוקף לפגוע באדם זה (McCullough, 2008). דוגמא לכך הנו מחקר על התרעה בקרב סטודנטים (Diamond, 1977) אשר התבקשו לכתוב חיבור ולאחר מכן קיבלו עליו הערכה מעליבה ממשותף פעולה. בשלב הבא, לאחר יממה, המשתתפים חזרו למעבדה וניתנה להם האפשרות (הפיקטיבית) לתת עשר מכות חשמל, בעוצמות שונות, לאותו האדם שהעליב אותם. בנוסף על כך, למחצית מהמשתתפים נאמר שלאחר שהם יתנו את השוקים החשמליים הם יתחלפו עם מקבלי השוקים ויהיו אלו שמקבלים את השוקים, ולחצי השני לא נאמר שתבצע החלפה כזו. הממצא שהתקבל הינו שהסטודנטים אשר נאמר להם שלאחר מתן השוקים תהיה החלפה חששו מהנקמה החוזרת ונתנו עוצמות שוק נמוכות יותר מאלו שלא חששו מנקמה. כלומר, הידיעה שמושא התקיפה של אדם יוכל לנקום בו על המעשה, מפחיתה את מידת הנזק שהתוקף מוכן לגרום (Diamond, 1977).

שנית, לנקמה יש תפקיד סתגלני נוסף וייתכן שאף חשוב יותר בתוך הסביבה החברתית בה חיו אבות אבותנו בכך שהיא מזהירה ומונעת מאנשים אחרים לפגוע באדם מקבוצת הפנים. המידע שאפשר לפגוע באדם ולא לשלם על כך מחיר כלשהו, הופכת אותו למטרה לאחרים

המעוניינים לנצל ולפגוע בו. ישנן עדויות מחקריות שאדם אשר מותקף ינקום בצורה אלימה יותר כאשר ישנם סביבו אנשים אחרים אשר צופים במתרחש. כלומר, חשוב שהנקמה תעשה באופן פומבי, בראש חוצות ולא בחדרי חדרים על מנת שתהיה משמעותית "למען יראו ויראו" (McCullough, Kurzban, Tabak, 2013). בנוסף על כך, אם המותקף חושב שהצופים מעריכים אותו כחלש בגלל ההתקפה, הוא יעשה מאמצים רבים יותר לנקום בתוקף. כלומר, לפי "החשיבה הברירתית" קיים הגיון אבולוציוני בנטיה האנושית לנקום, שכן כך אבות אבותינו היקנו לעצמם ולקבוצתם ייתרון השרדותי ורבייתי בסביבה בה הם חיו, למרות המחיר הכבד שיכול להיות לנקמה (McCullough, 2008).

עדות תומכת לכך שנקמה משרתת התנהגות סתגלנית הינה שביצוע המעשה גורר תחושה של תגמול (Knutson, 2004; de Quervain et al., 2004), ומכאן שמנגנון זה צפוי לעודד אנשים לבצע מעשים אלה בשנית ולכל הפחות לתמוך במעשים אלו. כמו כן, לא רק בני-אדם נוטים לנקום אלא אף בעלי-חיים. לדוגמא, ניתן למצוא גם בקופים מצב דומה לזה של "נקמת דם" שמתרחשת בין קבוצות יריבות, כאשר הנקמה עוברת שינוי ובמקום להיות בין שני אנשים מקבוצות עוינות, הנקמה הופכת להיות בין הקבוצות עצמן (Aureli & Schaffner, 2013). בהתאם לכך, שיערתי כי פגיעה בחבר מקבוצת הפנים על-ידי אדם מקבוצת החוץ, תעורר את רגש הנקמה אשר דוחף לביצוע מעשה לינץ'. באופן ספציפי, שיערתי כי בתגובה לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים, יעלה רגש נקמה וזה יתווך את השפעת אירוע הטרור על התמיכה במעשה לינץ' והמוכנות להשתתף בו. על מנת לבחון השערה זו ביצעתי שני מחקרים. במחקר 1, בחנתי האם נקמה, ולא רגשות אחרים, מתווכת את השפעת אירוע טרור על התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה לינץ'. לשם כך, קבוצת הניסוי צפתה בסרטון קצר בו מתועד פיגוע של בן מיעוטים כנגד קבוצת הפנים. קבוצת הביקורת נחשפה לסרטון באורך דומה בו מבוצע פשע בו הפוגע אינו אדם מקבוצת החוץ של המשתתפים והאדם הנפגע אינו מקבוצת הפנים. לאחר מכן, המשתתפים ביצעו מטלת החלטה לקסיקלית לבחינת נגישות רגשות נקמה, דיווחו על הרגשות שהם חשים, והשיבו על שאלוני תמיכה ומוכנות להשתתפות במעשה לינץ'. במחקר 2, בחנתי באופן סיבתי האם רגש הנקמה הוא הגורם הקושר בין אירוע טרור ותמיכה ומוכנות להשתתף במעשה לינץ'. לשם כך, לאחר שהמשתתפים צפו באירוע טרור כנגד קבוצת הפנים שלהם, תפעלתי למחצית מהם הלך רוח בו הפונקציה אשר רגש הנקמה משרתת מתקיימת, ובכך הופך את ביצוע מעשה הנקם למיותר. ציפיתי כי במצב זה (לעומת מצב הביקורת), אירוע הטרור לא יוביל לעלייה ברגשות נקם ולא יוביל למוכנות גבוהה יותר לתמוך או להשתתף במעשה לינץ'.

מחקר 1

שיטה

משתתפים. במחקר השתתפו 190 ישראלים מרחבי הארץ, הכוללים 123 גברים ו-67 נשים בגילאי 18 עד 68 ($M = 27.43$, $SD = 6.65$), דוברי עברית ברמת שפת אם, כאשר השכלתם הממוצעת כ-15 שנות לימוד ($M = 14.57$, $SD = 2.75$). כשליש מהמשתתפים (31.6%) דיווחו שהם או אדם קרוב אליהם נפגע בפיגוע טרור. האוריינטציה הפוליטית של המשתתפים נעה מימין קיצוני לשמאל קיצוני. כמות המשתתפים נקבעה בעזרת ניתוח עוצמת מבחן (power-analysis) להשגת עוצמה של 80% ולפי מדד של אלפא 0.05 (מובהקות של 95%). באופן ספציפי, במחקר הנוכחי עשיתי שימוש במבחן תיווך, בחנתי את כמות המשתתפים הנדרשת לגילוי ציר תיווך מובהק המורכב משני צירים בעלי גודל אפקט של 0.26 וזאת לפי מחקרם של Fritz & MacKinnon (2007). המחקר הראה כי כמות המשתתפים הנדרשת לגילוי ציר תיווך זה באמצעות שיטת Bootstrap הינה 146 לכל הפחות. במחקר הנוכחי גייסתי 190 משתתפים על מנת להתמודד עם מצב בו גודלי האפקט יהיו נמוכים יותר.

כלים

תפעול חשיפה לפיגוע של בן מיעוטים כנגד קבוצת הפנים של המשתתפים באמצעות

סרטון. על מנת לבחון האם פגיעה בבני קבוצת הפנים גוררת עליה ברגשות נקמה עשיתי שימוש בסרטון המתעד אירוע שהתרחש בתחנת אוטובוס ברעננה, בו מוצג פיגוע של בן מיעוטים כנגד קבוצת הפנים של משתתפי המחקר – יהודים ישראלים (<https://vimeo.com/157742346>). קבוצת הביקורת נחשפה לסרטון באורך דומה בו מבוצע פשע שלא למטרת פגיעה פיזית באדם מסוים והפוגע אינו אדם מקבוצת החוץ של המשתתפים (<https://vimeo.com/157741679>). תפעול בעזרת סרטונים נמצא תקף ומהימן במחקרים קודמים (Bushman, 1998).

שאלון מצב רגשי בעקבות צפייה בסרטונים (ראה נספח 1, Lieberman, Tooby &

Cosmides, 2007). על מנת לבחון עליה ברגשות נקמה בעקבות תפעול החשיפה לפיגוע, עשיתי שימוש בשאלון מצב רגשי לבחינת חוויה עכשווית של רגשות שונים. המשתתפים התבקשו להשיב על המידה בה התעורר בהם רגש מסוים עקב צפייה בסרטונים, על פני סקאלה מ-1 עד 5, כאשר 1 מציין "כלל לא" ו-5 "במידה רבה מאוד" (פריטים לדוגמא: אושר, עצב ונקמה) כאשר כל רגש מיוצג בפריט בודד. השאלון נמצא תקף במחקרים שונים.

מטלת החלטה לקסיקלית לבחינת נגישות רגשות נקמה (Lexical Decision Task)

(Meyer & Schvaneveldt, 1971). על מנת לבחון עליה בנגישות רגשות נקמה עשיתי שימוש במטלת החלטה לקסיקלית לבחינת נגישות רגשות נקמה. במטלת ההחלטה הקסיקלית על המשתתפים לקבוע האם רצף אותיות הינו מילה תקנית בעברית או רצף שאינו מהווה מילה תקנית. מחקרים הראו כי כאשר עולם תוכן מסוים הינו נגיש למשתתף, זיהוי מילים מתוך עולם תוכן זה נעשה באופן מהיר ומדויק יותר בהשוואה לעולמות תוכן שאינם נגישים למשתתף. בהתאם לכך, עשיתי שימוש בתשע מילים הקשורות לנקמה (לדוגמא: רצח) ותשע מילים ניטרליות (לדוגמא: ספר). בנוסף על כך, על מנת להראות שבעקבות חשיפה לאירוע טרור מילות נקמה הן ההופכות נגישות יותר מאשר תחושת שליליות כללית, הוספתי תשע מילים שליליות שאינן קשורות לנקמה כביקורת (לדוגמא: צער). בסך הכול, המטלה כללה עשרים ושבע מילים משלושה עולמות תוכן ועשרים ושבע לא מילים, אשר חזרו שלוש פעמים לסך של מאה שישים ושניים גירויים. על המשתתף היה להחליט במהירות הגבוהה ביותר האפשרית ותוך הימנעות מטעויות האם רצף האותיות המוצג הוא מילה או לא מילה. הכלי נמצא במחקרים קודמים תקף ומהימן (Gaertner & Mclaughlin, 1983; Meyer & Schvaneveldt, 1971). לכל משתתף חישבתי שני ציוני נגישות למילות נקמה באמצעות השוואת זמן התגובה למילות הנקמה אל זמן התגובה למילים הניטרליות והמילים השליליות. ציון גבוה יותר מעיד על נגישות נמוכה יותר.

שאלון לבחינת מידת התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ' (ראה נספח 2, Walker,

2005; The Maudsley Violence Questionnaire). על מנת לבחון את מידת התמיכה של המשתתפים במעשי לינץ' ואת מוכנות המשתתפים לקחת חלק במעשים אלה, עשיתי שימוש בשאלון לבחינת מידת התמיכה במעשה לינץ' ולבחינת המוכנות להשתתף במעשה לינץ' שהותאם מתוך השאלון של Walker (2005), אשר בחן במקור מחשבות ואמונות של אנשים על מעשי אלימות ואמונות על הדרך בה מקובל, מוצדק והגיוני לפעול במצבים שונים. על מנת לבחון מוכנות להשתתף במעשה לינץ' המשתתפים התבקשו להשיב על עשרה היגדים על פני סקאלה, מ-1 עד 5, כאשר 1 מציין "מאוד לא מסכים" ו-5 "מסכים מאוד". (פריט לדוגמא: "במקרה הצורך, אהיה מוכן לקחת את החוק לידיים ולפגוע במחבל מנוטרל כדי למנוע פיגועים נוספים"). בנוסף על כך, כדי לבחון את מידת התמיכה במעשה לינץ' התבקשו המשתתפים להשיב על עשרה היגדים על פני סקאלה, מ-1 עד 5, כאשר 1 מציין "מאוד לא מסכים" ו-5 "מסכים מאוד". (פריט לדוגמא: "אני תומך ב'וידוא הריגה' במחבלים שפגעו ביהודים"). בחנתי מהימנות כעקיבות פנימית

שהעלתה כי השאלון הינו בעל מהימנות פנימית גבוהה (מהימנות אלפא קרונבך של פרטי מידת המוכנות להשתתף במעשה לינץ' הייתה 86. ומהימנות אלפא קרונבך לפרטי מידת התמיכה במעשה לינץ' הייתה 92. מהימנות אלפא קרונבך של ממד הלינץ' הכללי הייתה 94). בהתאם לכך, חישבתי לכל משתתף ציון תמיכה במעשי לינץ', ציון מוכנות להשתתפות במעשים אלה וציון לינץ' כללי באמצעות מיצוע הפרטים הרלוונטיים. ציון גבוה יותר מעיד על תמיכה גבוהה יותר.

שאלון דמוגרפי (ראה נספח 3). על מנת לבחון משתנים דמוגרפים כלליים עשיתי שימוש בשאלון דמוגרפי אותו מילא כל משתתף (שאלות לדוגמא: מין, גיל ודת). באופן ספציפי, השאלון כלל שאלות רקע שהינן בעלות השפעה אפשרית על תוצאות המחקר כגון אוריינטציה פוליטית, רמת דתיות, נוכחות באירוע טרור, ופגיעה או מוות של בן משפחה כתוצאה מאירוע טרור.

הליך

המחקר כלל 190 משתתפים. חלק מהמשתתפים היו סטודנטים מהמרכז הבינתחומי הרצליה אשר הוזמנו באמצעות מערכת הניסויים הממוחשבת להשתתפות במחקר על השפעות חברתיות בעקבות צפייה בסרטונים תמורת קרדיט עבור השתתפותם. כמו כן, גייסתי סטודנטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים על מנת להגיע לאוכלוסייה מגוונת יחסית של משתתפים מבחינת רמת דתיות ושיוך פוליטי, והדגימה התבצעה באמצעות דגימת נוחות. תחילה, המשתתפים התבקשו לחתום על טופס הסכמה מדעת. המשתתפים חולקו לשתי קבוצות בצורה אקראית וצפו בסרטון על גבי צג המחשב. קבוצת הניסוי צפתה בסרטון המתעד מחבל מבצע פיגוע דקירה בתחנת אוטובוס ברעננה וקבוצת הביקורת צפתה בסרטון המתעד אדם המבצע שוד שבוצע בארצות הברית. לאחר מכן, המשתתפים התבקשו לענות על שאלון מצב רגשי בעקבות צפייה בסרטונים ולבצע מטלת החלטה לקסיקלית לבחינת נגישות רגשות נקמה. בהמשך המשתתפים משתי הקבוצות התבקשו לענות על שאלון לבחינת מידת התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ' ושאלון דמוגרפי. לבסוף, הוסבר למשתתפים במפורט הליך המחקר ומטרתו והודיתי להם על השתתפותם. לסטודנטים שהשתתפו במחקר במסגרת לימודיהם במרכז הבינתחומי, הוענק קרדיט כחלק מדרישות התואר הראשון.

בחינת הקצאה אקראית של קבוצות המחקר

על מנת לבחון האם קבוצות המחקר שאליהן סווגו באופן אקראי המשתתפים אינן נבדלות במדדי הרקע למחקר, ערכתי סדרת ניתוחים. תחילה, ערכתי סדרת ניתוחי t למדגמים בלתי-תלויים על מנת לבחון האם הקבוצות נבדלות במדדים כמותיים של השכלה, גיל, רמת דתיות ואוריינטציה פוליטית. ממוצעים, סטיות תקן, ערכי סטטיסטי וגודל אפקט מוצגים בלוח 1. מהניתוחים עולה כי קבוצות המחקר לא נמצאו שונות באופן מובהק במדדים אלה.

לוח 1

לבחינת ההבדלים במדדי הרקע בין קבוצות המחקר

		קבוצת חשיפה לאירוע טרור		קבוצת ביקורת		
		<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	
<i>Cohen's d</i>	<i>t</i> ₍₁₈₈₎					
-0.04	-0.24	2.59	14.62	2.91	14.52	שנות השכלה
0.25	1.70	4.99	26.61	7.89	28.24	גיל
-0.01	-0.11	1.97	3.03	1.95	3.00	רמת דתיות
-0.12	-0.82	1.33	4.28	1.39	4.11	אוריינטציה פוליטית

בהמשך לכך, ביצעתי סדרה של ניתוחי χ^2 לאי-תלות על מנת לבחון האם קבוצות המחקר נבדלות במדדים הקטגוריאליים של שכיחות החשיפה לאירוע טרור, מצב משפחתי וקיום או העדרם של ילדים. מהניתוחים עולה כי הקבוצות לא נבדלו בחשיפה לאירוע טרור, $p = .53$, $p = .52$. $\chi^2_{(1)} = 2.01$, $p = .58$, או קיומם של ילדים, $\chi^2_{(1)} = 3.8$, $p = .07$. מכאן, הניתוחים איששו את ההקצאה האקראית לקבוצות המחקר.

האם החשיפה לאירוע טרור מעלה את התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ' (השערה 1)?

על מנת לבחון את ההשערה כי חשיפה לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים בהשוואה לחשיפה לאירוע פוגעני אחר מעלה את התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ', ערכתי סדרה של שלושה ניתוחי רגרסיה היררכית. בצעד הראשון הכנסתי את מדד קבוצת המחקר ($0.5 =$ תפעול החשיפה לאירוע טרור, $-0.5 =$ ביקורת) ושלושה מדדים מפקחים העשויים להשפיע על מידת התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ' – חשיפה לאירוע טרור קודם, אוריינטציה דתית ואוריינטציה פוליטית. בצעד השני הכנסתי את האינטראקציה בין חשיפה לאירוע טרור

לאוריינטציה הפוליטית על מנת לבחון האם החשיפה לאירוע טרור (התפעול) עובדת באופן דומה על אנשים עם תפיסה שמרנית (ימין) ואנשים עם תפיסה ליברלית (שמאל). מדדי התוצאה היו התמיכה במעשה לינץ', המוכנות להשתתפות במעשה לינץ' והעמדה הכללית כלפי מעשה לינץ'. מדדים מתוקננים של מודלי הרגרסיה מוצגים בלוח 2.

לוח 2

מקדמי רגרסיה מתוקננים ומידת מובהקותם לבחינת השפעת החשיפה לאירוע טרור על התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה לינץ'

	תמיכה	השתתפות	כללי
חשיפה לאירוע טרור	.13*	.15**	.15**
טרור	-.04	-.04	-.04
צעד I דת	.01	.01	.01
פוליטיקה	.67***	.63***	.68***
חשיפה לאירוע טרור	.13*	.15**	.15**
טרור	-.03	-.03	-.03
צעד II דת	.01	.00	.01
פוליטיקה	.67***	.63***	.67***
חשיפה לאירוע טרור X פוליטיקה	.06	.07	.06

הערה: * $p < 0.5$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

מהניתוחים עולה כי בהתאם להשערת המחקר, קבוצת החשיפה לאירוע טרור הראתה תמיכה גבוהה יותר בלינץ' על גווניו בהשוואה לקבוצת הביקורת. מעבר לכך, נמצא כי ככל שהמשתתף היה ימני יותר בדעותיו (שמרן), כך הוא תמך יותר בלינץ'.

האם החשיפה לאירוע טרור מעלה רגשות נקם (השערה 2)?

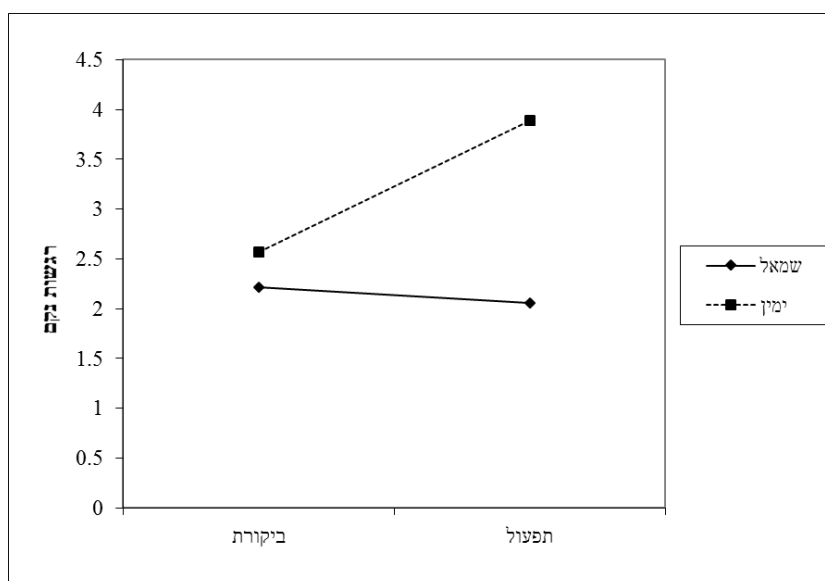
על מנת לבחון את ההשערה כי חשיפה לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים בהשוואה לחשיפה לאירוע פוגעני אחר מעלה רגשות נקם, ערכתי סדרה של שלושה ניתוחי רגרסיה היררכית. בצעד הראשון

הכנסתי את מדד קבוצת המחקר ($0.5 =$ תפעול החשיפה לאירוע טרור, $-0.5 =$ ביקורת) ושלושה מדדים מפוקחים העשויים להשפיע על עליה ברגשות נקם – חשיפה לאירוע טרור קודם, אוריינטציה דתית ואוריינטציה פוליטית. בצעד השני הכנסתי את האינטראקציה בין החשיפה לאירוע טרור (התפעול) לאוריינטציה הפוליטית על מנת לבחון האם החשיפה לאירוע טרור עובדת באופן דומה על אנשים עם תפיסה שמרנית (ימין) ואנשים עם תפיסה ליברלית (שמאל). מדדי התוצאה היו הרגשות השונים. מדדים מתוקננים של מודלי הרגרסיה מוצגים בלוח 3.

מהניתוחים עולה כי בעקבות חשיפה לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים עלו מספר רגשות: חוסר נוחות, נקמה, עצב, כעס, וכן פחת רגש האדישות. עם זאת, ההשפעה של חשיפה לאירוע טרור על רגשות קירבה ועל רגשות נקמה נמצאה תלויה באוריינטציה הפוליטית. ניתוח שיפועים פשוטים (ראה תרשים 1) הראה כי בעוד שחשיפה לאירוע טרור העלתה רגשות נקם בקבוצת המשתתפים בעלי דעות ימניות ($t = 5.84, p < .001$), הרי שהיא לא העלתה רגשות נקם בקרב משתתפים בעלי דעות שמאליות וליברליות יותר ($t = -0.53, p = .60$). בנוסף על כך, ניתוח שיפועים פשוטים (ראה תרשים 2) הראה כי בעוד שחשיפה לאירוע טרור לא הורידה רגשות קרבה בקבוצת המשתתפים בעלי דעות ימניות ($t = 1.7, p = .09$), הרי שהיא הורידה רגשות קירבה בקרב משתתפים בעלי דעות שמאליות וליברליות יותר ($t = -3.57, p < .001$). הרגשות השליליים שעלו בעקבות החשיפה לאירוע טרור יכולים, אם כן, לתווך את השפעתה על תמיכה ומוכנות להשתתף במעשה לינאי.

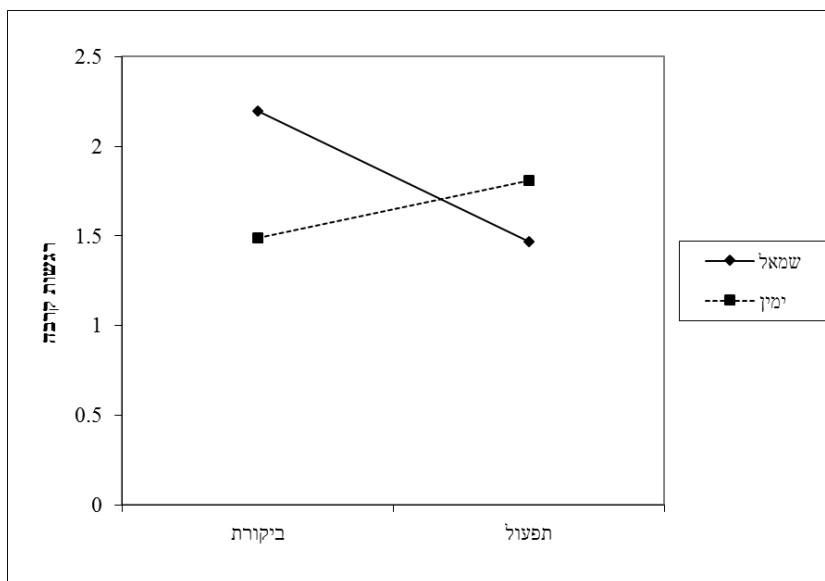
תרשים 1

השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות נקם

תרשים 2

השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות קרבה

מקדמי רגרסיה מתוקננים ומידת מובהקותם לבחינת השפעת החשיפה לאירוע טרור על עליה של רגשות שונים

אוויר אוסר דחיה קרבה נקמה עצב אדישות גועל כעס בושה לינץ' מול לינץ' מול														
נוחות												שילי	ניטרלי	
צעד I	חשיפה לאירוע טרור	-.09	.17*	.12	-.1	.24***	.24***	.24***	-.15*	-.12	.25***	.03	.07	-.02
	טרור	.01	-.10	-.17*	-.11	.02	.01	-.02	-.10	-.05	-.13	.01	-.07	
	דת	-.11	-.09	-.01	.09	-.08	.02	-.01	-.13	-.12	-.06	.01	.08	
	פוליטיקה	.01	-.13	-.02	-.08	.43***	-.01	-.12	.06	.30***	.27***	.18*	.05	
צעד II	חשיפה לאירוע טרור	-.09	.17*	.12	-.1	.24***	.24***	.24***	-.15*	-.12	.25***	.03	.07	-.02
	טרור	.02	-.11	-.18*	-.08	.04	.01	-.01	-.10	-.04	-.13	.02	-.07	
	דת	-.13	-.07	.003	.05	-.12	.02	-.01	-.14	-.14	-.07	-.01	.07	
	פוליטיקה	.01	-.13	-.02	-.09	.42***	-.01	-.12	.06	.30***	.27***	.18*	.05	
	חשיפה לאירוע טרור X פוליטיקה	.13	-.12	-.09	.25***	.29***	-.02	.04	.03	.10	.03	.13	.02	

הערה: * $p < 0.5$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

האם נקמה ולא רגשות אחרים מתווכות את השפעת החשיפה לאירוע טרור על תמיכה ומוכנות

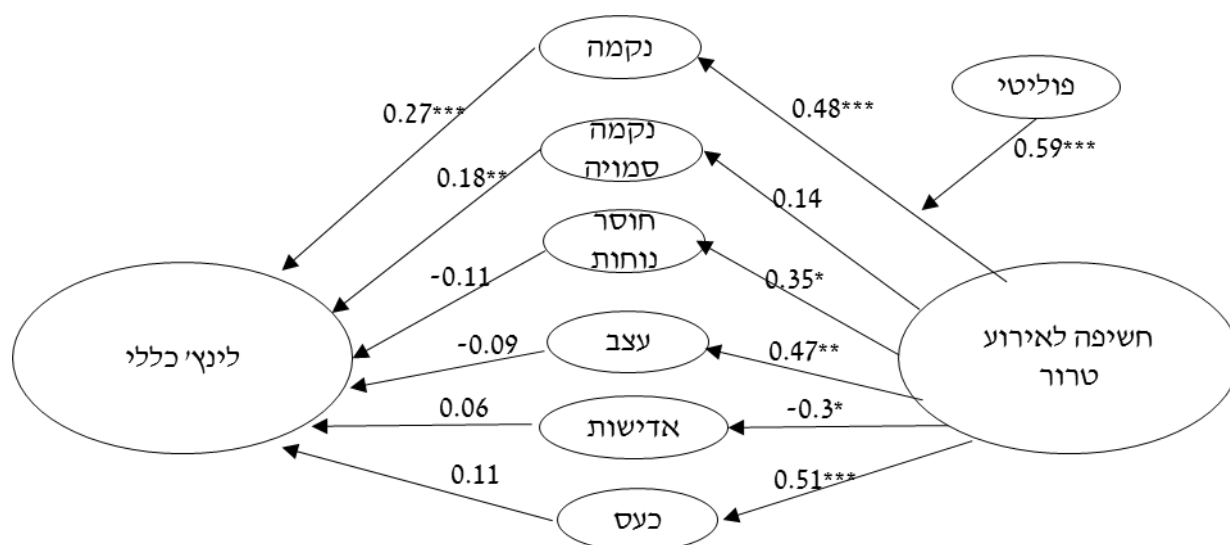
להשתתפות במעשה לינץ' (השערה 3)?

בחלק זה בחנתי את ההשערה כי נקמה ולא רגשות אחרים מתווכות את השפעת החשיפה לאירוע טרור על תמיכה ומוכנות להשתתפות במעשה לינץ'. בנוסף על כך, מכיוון שמצאתי כי משתתפים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית הגיבו לחשיפה לאירוע טרור, בעוד משתתפים בעלי אוריינטציה פוליטית שמאלית לא הגיבו לחשיפה זו, בחנתי האם אוריינטציה פוליטית ממתנת את השפעת החשיפה לאירוע טרור על העלייה ברגשות הנקם. לשם בחינת ההשערה, ערכתי ניתוח תיווך-מיתון באמצעות PROCESS (Hayes, 2013). באופן ספציפי, בחנתי את ההשפעה של קבוצת המחקר ($0.5 =$ תפעול החשיפה לאירוע טרור, $-0.5 =$ ביקורת) על נקמה, נקמה סמויה והרגשות הנלווים שנמצאו קשורים לקבוצת החשיפה לאירוע טרור (חוסר נוחות, עצב, אדישות וכעס) כתלות באוריינטציה הפוליטית. בשלב הבא, בחנתי האם הרגשות השונים מתווכים את הקשר בין החשיפה לאירוע טרור ומעשה הלינץ'. באופן ספציפי לצירי התיווך, המובהקות נאמדה באמצעות ניתוח bias-corrected bootstrap. ממצאי המודלים מסוכמים בתרשימים 3 עד 5.

מהניתוחים עולה כי מי שנחשף לאירוע טרור בהשוואה לאירוע נטרלי, עלו בו רגשות של חוסר נוחות, עצב, כעס ופחת רגש האדישות, כאשר בקרב בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית עלו גם רגשות נקם. בהמשך לכך עולה מהניתוח שמי שעלו בו רגשות נקם או שחש נקמה סמויה הראה תמיכה רבה יותר במעשה לינץ', הראה יותר מוכנות להשתתף במעשה לינץ' ותמך יותר במעשה לינץ' באופן כללי. לבסוף, עולה מהניתוחים כי קיים ציר תיווך מובהק לפיו חשיפה לאירוע טרור בקרב אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית בלבד, העלתה רגשות נקם שהביאו ליותר תמיכה במעשה לינץ' ($b = 0.25$ (95% CI .12, .41), יותר מוכנות להשתתף במעשה לינץ' ($b = 0.32$ (95% CI .15, .54) ובאופן כללי הביאו לתמיכה רבה יותר במעשה לינץ' ($b = 0.28$ (95% CI .15, .47). בקרב אנשי שמאל, לא נמצאו צירי תיווך מובהקים בין רגשות נקם ובין תמיכה במעשה לינץ' ($b = -0.26$ (95% CI -.11, .05), מוכנות להשתתפות ($b = -0.03$ (95% CI -.12, .06). מכאן, נראה כי רגש הנקמה ולא רגשות אחרים תיווך את השפעת החשיפה לאירוע טרור והתמיכה במעשי לינץ' בקרב אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית.

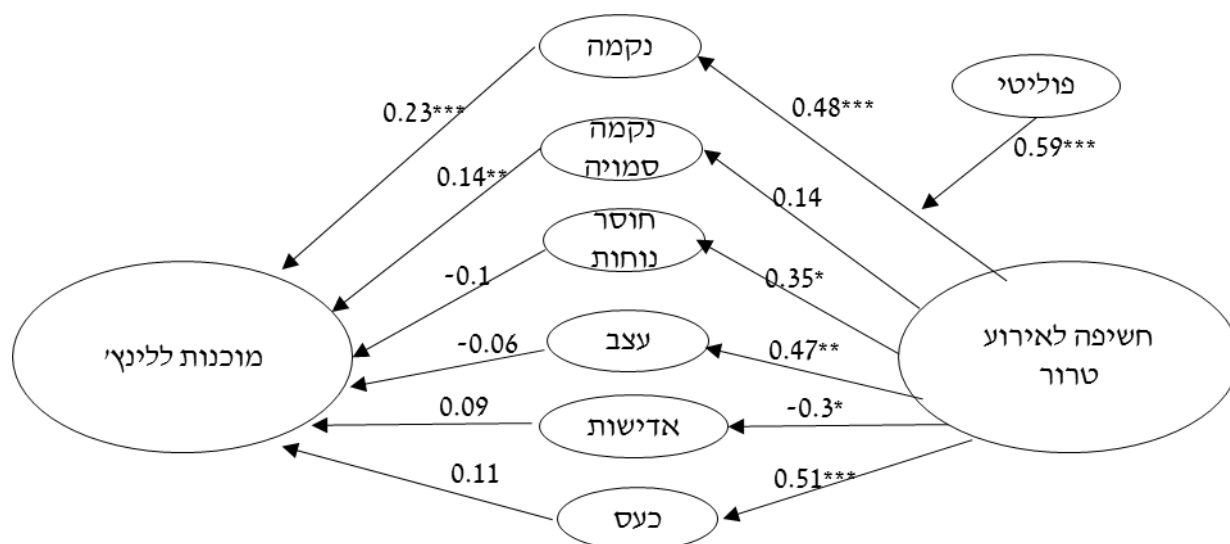
תרשים 3

תיווך השפעת החשיפה לאירוע טרור על מדד הלינץ' הכללי באמצעות הרגשות השליליים שעלו בעקבות החשיפה לתפעול

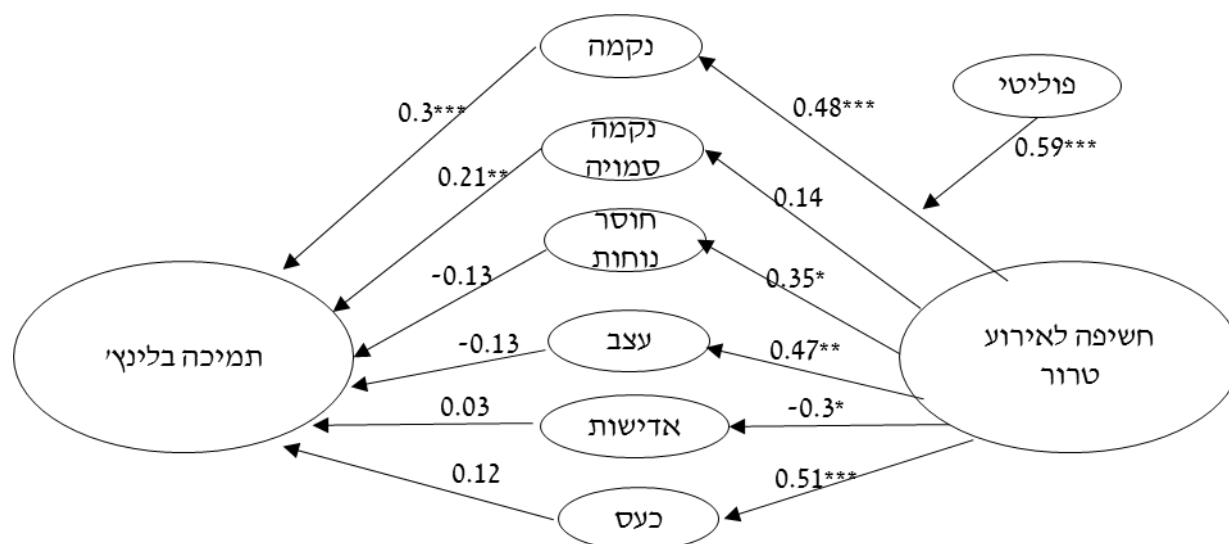

תרשים 4

תיווך השפעת החשיפה לאירוע טרור על מדד המוכנות ללינץ' באמצעות הרגשות השליליים שעלו בעקבות החשיפה לתפעול

תיווך השפעת החשיפה לאירוע טרור על מדד התמיכה בלינץ' באמצעות הרגשות השליליים שעלו בעקבות החשיפה לתפועל

בהתאם לתוצאות מחקר 1 נמצא כי בעקבות חשיפה לאירוע טרור בהשוואה לאירוע שלילי אחר שמתרחש בין שני אנשים, בו הפוגע אינו אדם מקבוצת החוץ של המשתתפים והנפגע אינו מקבוצת הפנים, אכן עולות רגשות נקם לצד רגשות נוספים כגון חוסר נוחות, עצב, כעס והפחתה של רגש האדישות. עם זאת, רגש הנקמה פועל בצורה ייחודית בכך שהוא ולא הרגשות האחרים מוביל את האדם שחש אותו לתמיכה רבה יותר במעשה לינץ', למוכנות רבה יותר להשתתף במעשה לינץ' ולתמיכה רבה יותר במעשה לינץ' באופן כללי. עם זאת, תהליך זה אפיין אך ורק אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית ולא משתתפים המחזיקים דעות שמאל ומכאן דעות ליברליות יותר. סיבה אחת אפשרית לכך שתהליך זה אפיין אך ורק משתתפים בעלי דעות ימניות הנה כי אנשים אלה נוטים להיות שמרנים וסמכותניים יותר, ובקרב אנשים אלה מועצמים רגשות הנקם, וכן נמצאה בקרבם תמיכה רבה יותר בפעולות הענשה; הם בוחרים יותר בפעולות נקמניות ומרתיעות כנגד פושעים (Breckenridge & Moghaddam, 2012; Gerber, 2012; Liberman & Skitka, 2008).

מעבר לכך, מחקרים הראו כי אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית שמאלנית מאופיינים בהומניזם וליברליזם, דוגלים בשוויון זכויות וחשים פחות לאומיות, ומכאן שההבחנה בין קבוצת הפנים וקבוצת החוץ שלהם אינה חדה וחלקה כפי שהיא בקרב משתתפים בעלי דעות ימניות (Butler, 2000; Gordijn, Yzerbyt, Wigboldus & Dumont, 2006; Hibbing Smith, &)

Alford, 2014; Van der Toorn, Nail, Liviatan & Jost, 2014). העדר הבחנה חדה בין קבוצת פנים וחוץ עשויה להביא לתפיסה של פגיעה במרקם האנושי ולא כפגיעה בקבוצת הפנים, ומכאן שלא תביא לתהליך הפוגעני שמתחיל בעלייה בנקמה ומסתיים בתמיכה ומוכנות לקחת חלק במעשי לינץ'.

מכאן, מחקר 1 תמך בהשערה כי חשיפה לאירוע טרור מעלה רגשות נקמה אשר מתווכים את הקשר בתמיכה ומוכנות לקחת חלק במעשה לינץ'. עם זאת, בעוד הקשר בין החשיפה לאירוע הטרור ועליית רגש הנקם הנו קשר סיבתי, הרי הקשר שנמצא בין רגש הנקמה והתמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ' הינו קשר מתאמי בלבד. על מנת להתגבר על מגבלה זו ועל מנת לשחזר את ממצאי מחקר 1, ערכתי מחקר נוסף ובו בחנתי את האפשרות כי גם הקשר בין עליית רגש הנקם ובין התמיכה והמוכנות לקחת חלק במעשה לינץ' הנו סיבתי.

מחקר 2

במחקר 1 בחנתי האם נקמה, ולא רגשות אחרים, מתווכת את השפעת אירוע טרור על התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה לינץ' כאשר הקשר בין נקמה ותמיכה במעשי לינץ' נבחן באופן מתאמי. במחקר 2, בחנתי האם רגש הנקמה קושר באופן סיבתי בין אירוע הטרור לבין תמיכה ומוכנות להשתתפות במעשה לינץ'. לשם כך, ביצעתי התערבות אשר מטרתה להפחית את רגש הנקמה לקבוצה אחת, אך לא לאחרת.

שיטה

משתתפים. במחקר השתתפו 190 ישראלים מרחבי הארץ, הכוללים 101 גברים ו-89 נשים בגילאי 19 עד 35 ($M = 24.43$, $SD = 2.35$), דוברי עברית ברמת שפת אם, כאשר השכלתם הממוצעת כ-13 שנות לימוד ($M = 13.42$, $SD = 1.96$). כרבע מהמשתתפים (26.8%) דיווחו שהם או אדם קרוב אליהם נפגע בפגיעה טרור. האוריינטציה הפוליטית של המשתתפים נעה מימין קיצוני לשמאל קיצוני. כמות המשתתפים נקבעה בעזרת ניתוח עוצמת מבחן (power-analysis) להשגת עוצמה של 80% ולפי מדד של אלפא 0.05 (מובהקות של 95%). מכיוון ובמחקר הנוכחי עשיתי שימוש במבחן תיווך, בחנתי את כמות המשתתפים הנדרשת לגילוי ציר תיווך מובהק המורכב משני צירים בעלי גודל אפקט של 0.26 וזאת לפי מחקרים של Fritz & MacKinnon (2007). המחקר הראה כי כמות המשתתפים הנדרשת לגילוי ציר תיווך זה באמצעות שיטת Bootstrap הינה 146 לכל הפחות. במחקר הנוכחי גייסתי 190 משתתפים על מנת להתמודד עם מצב בו גודלי האפקט יהיו נמוכים יותר.

תפעול חשיפה לפיגוע של בן מיעוטים כנגד קבוצת הפנים של המשתתפים באמצעות

סרטון. בדומה למחקר 1, על מנת לבחון האם פגיעה בבני קבוצת הפנים גוררת עליה ברגשות נקמה עשיתי שימוש בסרטון המתעד אירוע שהתרחש בתחנת אוטובוס ברעננה, בו מוצג פיגוע של בן מיעוטים כנגד קבוצת הפנים של משתתפי המחקר – יהודים ישראלים (<https://vimeo.com/157742346>). קבוצת הביקורת נחשפה לסרטון באורך דומה בו מבוצע פשע שלא למטרת פגיעה פיזית באדם מסוים והפוגע אינו אדם מקבוצת החוץ של המשתתפים (<https://vimeo.com/157741679>). תפעול בעזרת סרטונים נמצא תקף ומהימן במחקרים קודמים (Bushman, 1998).

שאלון מצב רגשי בעקבות צפייה בסרטונים (ראה נספח 1, Lieberman, Tooby &

Cosmides, 2007). בדומה למחקר 1, על מנת לבחון עליה ברגשות נקמה בעקבות תפעול החשיפה לפיגוע, עשיתי שימוש בשאלון מצב רגשי לבחינת חוויה עכשווית של רגשות שונים. המשתתפים התבקשו להשיב על המידה בה התעורר בהם רגש מסוים עקב צפייה בסרטונים, על פני סקאלה מ-1 עד 5, כאשר 1 מציין "כלל לא" ו-5 "במידה רבה מאוד" (פריטים לדוגמא: אושר, עצב ונקמה) כאשר כל רגש מיוצג בפריט בודד. השאלון נמצא תקף במחקרים שונים.

תפעול הפחתת נקמה (ראה נספחים 4, 5, Gross, 1998). על מנת לבחון האם רגש הנקמה

קושר באופן סיבתי בין אירוע הטרור לבין תמיכה ומוכנות להשתתפות במעשה לינץ' עשיתי שימוש בתפעול הפחתת נקמה המבוסס על מחקריו של גרוס (Gross, 1998, 2002) בהם הוא הציע אסטרטגיה של וויסות רגשות המאפשרת את נטרול הפונקציות שממלא רגש מסוים, כאשר במחקר זה עשיתי שימוש באסטרטגיה זו לנטרול הפונקציה שמשרתת הנקמה. לצורך תפעול הפחתת נקמה עשיתי שימוש בפסקה הבאה שמטרתה להראות כי בעקבות מעשה טרור הצד הפוגע מורתע מהתגובה וחושש מפגיעה נוספת, גורמים המהווים את הפונקציה שמעשה הנקם אמור לשרת: "לאחרונה פורסם סקר מקיף בעיתון הרשמי של הרשות הפלסטינית, "אל-חיאאת אל-ג'ידה", בנושא הלך הרוח הפלסטיני לאחר פיגועים בישראל. מהסקר עולה כי בעקבות הפעולות שנוקטים כוחות הביטחון הישראליים לאחר ובעת פיגועים, 82% מהפלסטינים מתנגדים להמשך הפיגועים בשטחה הריבוני של ישראל בשל החשש מהתגובה הישראלית. עוד עולה מהסקר כי אחוז הסיכולים הגבוה של הפיגועים מרתיע רבים מהשהידים (64%) מלהוציא לפועל את הפיגועים שתכננו". לקבוצת הביקורת הצגתי את הפסקה הבאה: "לאחרונה פורסם סקר מקיף בעיתון הרשמי של הרשות הפלסטינית, "אל-חיאאת אל-ג'ידה", בנושא הלך הרוח הפלסטיני

בנושא קידמה. מהסקר עולה כי בעקבות ירידה במחירי התבואה בעולם, 82% מהפלסטינים מתנגדים להמשך התבססות על עבודה חקלאית בשל החשש מירידה באיכות החיים. עוד עולה מהסקר כי האחוזה הגבוהה של התוצרת החקלאית הפגומה מרתיע רבים מהעוסקים בתחום (64%) מלהמשיך לעסוק בגידולי פלחה ושלחין". לאחר קריאת תוצאות הסקר, כל המשתתפים התבקשו להשיב על המידה בה הם מסכימים או לא מסכימים עם ארבעה היגדים על פני סקאלה מ-1 עד 5, כאשר 1 מציין "כלל לא" ו-5 "במידה רבה מאוד" (פריט לדוגמא: "תוצאות סקר זה צריכות להתפרסם גם בעיתונות הישראלית"). מטרת ההיגדים הנה להסתיר את מטרת השימוש במידע שמובע בקטע הקריאה. מתודה ברוח זו נמצאה תקפה במחקרים שונים (לדוגמא, Halperin, Pliskin, Saguy, Liberman & Gross, 2014).

שאלון מצב רגשי (ראה נספח 6, Lieberman, Tooby & Cosmides, 2007). על מנת

להשוות בין שתי קבוצות הניסוי בתחושת רגש הנקמה עשיתי שימוש חוזר בשאלון מצב רגשי לבחינת חוויה עכשווית של רגשות שונים. המשתתפים התבקשו להשיב על המידה בה חשים רגשות אלו עתה, על פני סקאלה מ-1 עד 5, כאשר 1 מציין "כלל לא" ו-5 "במידה רבה מאוד" (פריטים לדוגמא: אושר, עצב ונקמה) כאשר כל רגש מיוצג בפריט בודד. השאלון נמצא תקף במחקרים שונים.

שאלון הרגלי חיים (ראה נספח 7). על מנת להשוות את הקשר בין תפועל הפחתת הנקמה

ובין התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה הלינץ' נעשה שימוש בשאלון הסחה העוסק בהרגלי חיים. במטלת הסחה זו, כל משתתף מילא שאלון המכיל אחת-עשרה שאלות הנוגעות להרגלי חיים שונים (לדוגמא, "כמה פעמים בשבוע אתה נוהג לקרוא עיתון יומי?", "כמה פעמים בשבוע הנך נוהג לצפות בחדשות?", "באילו סרטים אתה נוהג לצפות?"). תשובות המשתתפים לא היו רלוונטיות להמשך המחקר ולא נעשה בהן כל שימוש.

שאלון לבחינת מידת התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ' (ראה נספח 2, Walker,

2005; The Maudsley Violence Questionnaire). בדומה למחקר 1, על מנת לבחון את מידת התמיכה של המשתתפים במעשי לינץ' ואת מוכנות המשתתפים לקחת חלק במעשים אלה, עשיתי שימוש בשאלון לבחינת מידת התמיכה במעשה לינץ' ולבחינת המוכנות להשתתף במעשה לינץ' שהותאם מתוך השאלון של Walker (2005), אשר בחן במקור מחשבות ואמונות של אנשים על מעשי אלימות ואמונות על הדרך בה מקובל, מוצדק והגיוני לפעול במצבים שונים. על מנת לבחון מוכנות להשתתף במעשה לינץ' המשתתפים התבקשו להשיב על עשרה היגדים על פני סקאלה, מ-1

עד 5, כאשר 1 מציין "מאוד לא מסכים" ו-5 "מסכים מאוד". (פריט לדוגמא: "במקרה הצורך, אהיה מוכן לקחת את החוק לידיים ולפגוע במחבל מנוטרל כדי למנוע פיגועים נוספים"). בנוסף על כך, כדי לבחון את מידת התמיכה במעשה לינץ' התבקשו המשתתפים להשיב על עשרה היגדים על פני סקאלה, מ-1 עד 5, כאשר 1 מציין "מאוד לא מסכים" ו-5 "מסכים מאוד". (פריט לדוגמא: "אני תומך ב'וידוא הריגה' במחבלים שפגעו ביהודים"). בחנתי מהימנות כעקיבות פנימית שהעלתה כי השאלון הינו בעל מהימנות פנימית גבוהה (מהימנות אלפא קרונבך של פרטי ממד המוכנות להשתתף במעשה לינץ' הייתה 0.85. ומהימנות אלפא קרונבך לפרטי מידת התמיכה במעשי לינץ' הייתה 0.89. מהימנות אלפא קרונבך של ממד הלינץ' הכללי הייתה 0.93). בהתאם לכך חישבתי לכל משתתף ציון תמיכה במעשי לינץ', ציון מוכנות להשתתף במעשים אלה וציון לינץ' כללי באמצעות מיצוע הפרטים הרלוונטיים. ציון גבוה יותר מעיד על תמיכה גבוהה יותר.

שאלון דמוגרפי (ראה נספח 3). בדומה למחקר 1, על מנת לבחון משתנים דמוגרפים כלליים עשיתי שימוש בשאלון דמוגרפי אותו מילא כל משתתף (שאלות לדוגמא: מין, גיל ודת). באופן ספציפי, השאלון כלל שאלות רקע שהינן בעלות השפעה אפשרית על תוצאות המחקר כגון אוריינטציה פוליטית, רמת דתיות, נוכחות באירוע טרור, ופגיעה או מוות של בן משפחה כתוצאה מאירוע טרור.

הליך

המחקר כלל 190 משתתפים. חלק מהמשתתפים היו סטודנטים מהמרכז הבינתחומי הרצליה אשר הוזמנו באמצעות מערכת הניסויים הממוחשבת להשתתפות במחקר על השפעות חברתיות בעקבות צפייה בסרטונים תמורת קרדיט עבור השתתפותם. כמו כן, גייסתי סטודנטים מאוניברסיטת אריאל בשומרון ומהאוניברסיטה העברית בירושלים על מנת להגיע לאוכלוסייה מגוונת יחסית של משתתפים מבחינת רמת דתיות ושיוך פוליטי, והדגימה התבצעה באמצעות דגימת נוחות. תחילה, המשתתפים התבקשו לחתום על טופס הסכמה מדעת. המשתתפים חולקו לשתי קבוצות בצורה אקראית וצפו בסרטון על גבי צג המחשב. קבוצת הניסוי, אשר חולקה בהמשך לשתי תתי קבוצות, צפתה בסרטון המתעד מחבל מבצע פיגוע דקירה בתחנת אוטובוס ברעננה, וקבוצת הביקורת אשר חולקה אף היא לשתי תתי קבוצות, צפתה בסרטון המתעד אדם המבצע שוד שבוצע בארצות הברית. לאחר מכן, כל המשתתפים התבקשו לענות על שאלון מצב רגשי בעקבות צפייה בסרטונים. בהמשך, חצי מהמשתתפים בקבוצת הניסוי נחשפו לתוצאות סקר המהווה תפעול הפחתת נקמה וחצי קיבלו סקר המהווה ביקורת. הליך זה בוצע גם בקבוצת הביקורת. בשלב זה כל המשתתפים התבקשו לענות על שאלון מצב רגשי עכשווי. בהמשך כל

המשתתפים קיבלו שאלון הרגלי חיים שלאחריו התבקשו לענות על שאלון לבחינת מידת התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ וכן שאלון דמוגרפי. לבסוף, הוסברו למשתתפים במפורט הליך המחקר ומטרתו והודיתי להם על השתתפותם. לסטודנטים שהשתתפו במחקר במסגרת לימודיהם במרכז הבינתחומי, הוענק קרדיט כחלק מדרישות התואר הראשון.

תוצאות ודיון

בחינת הקצאה אקראית של קבוצות המחקר

על מנת לבחון האם קבוצות המחקר של תפעול החשיפה לאירוע טרור, שאליהן סווגו באופן אקראי המשתתפים, אינן נבדלות במדדי הרקע למחקר, ערכתי סדרת ניתוחים. תחילה, ערכתי סדרת ניתוחי t למדגמים בלתי-תלויים על מנת לבחון האם הקבוצות נבדלות במדדים כמותיים של השכלה, גיל, רמת דתיות ואוריינטציה פוליטית. ממוצעים, סטיות תקן, ערכי סטטיסטי וגודל אפקט מוצגים בלוח 4. מהניתוחים עולה כי קבוצות המחקר לא נמצאו שונות באופן מובהק במדדים אלה.

לוח 4

לבחינת ההבדלים במדדי הרקע בין קבוצות המחקר

<i>Cohen's d</i>	$t_{(188)}$	קבוצת ביקורת		קבוצת החשיפה לאירוע טרור		
		<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	
-0.06	-0.41	2.10	13.47	1.82	13.36	שנות השכלה
0.01	0.06	2.47	24.42	2.24	24.44	גיל
0.02	0.12	1.91	3.06	1.89	3.09	רמת דתיות
0.04	0.28	1.16	4.49	1.44	4.55	אוריינטציה פוליטית

בהמשך לכך, ביצעתי סדרה של ניתוחי χ^2 לאי-תלות על מנת לבחון האם קבוצות המחקר

של תפעול החשיפה לאירוע טרור נבדלות במדדים הקטגוריאליים של שכיחות החשיפה לאירוע

טרור, מצב משפחתי וקיום או העדרם של ילדים. מהניתוחים עולה כי הקבוצות לא נבדלו

בחשיפה לאירוע טרור, $\chi^2_{(1)} = 0.29$, $p = .63$, מצב משפחתי, $\chi^2_{(2)} = 1.22$, $p = .67$, או קיוםם של

ילדים, $\chi^2_{(1)} = 0.00$, $p = 1$. מכאן, הניתוחים איששו את ההקצאה האקראית לקבוצות המחקר.

בהמשך לכך על מנת לבחון האם קבוצות המחקר של תפעול הפחתת הנקמה שאליהן

סווגו באופן אקראי המשתתפים אינן נבדלות במדדי הרקע למחקר, ערכתי סדרת ניתוחים.

תחילה, ערכתי סדרת ניתוחי t למדגמים בלתי-תלויים על מנת לבחון האם הקבוצות נבדלות במדדים כמותיים של השכלה, גיל, רמת דתיות ואוריינטציה פוליטית. ממוצעים, סטיות תקן, ערכי סטטיסטי וגודל אפקט מוצגים בלוח 5. מהניתוחים עולה כי קבוצות המחקר לא נמצאו שונות באופן מובהק במדדים אלה.

לוח 5

לבחינת ההבדלים במדדי הרקע בין קבוצות המחקר

<i>Cohen's d</i>	<i>t</i> ₍₁₈₈₎	קבוצת ביקורת		קבוצת החשיפה לאירוע טרור		
		<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	
-0.16	-1.11	2.10	13.57	1.81	13.26	שנות השכלה
-0.10	-0.71	2.25	24.55	2.45	24.31	גיל
0.02	0.11	1.78	3.06	2.01	3.09	רמת דתיות
-0.13	-0.90	1.31	4.61	1.30	4.44	אוריינטציה פוליטית

בהמשך לכך, ביצעתי סדרה של ניתוחי χ^2 לאי-תלות על מנת לבחון האם קבוצות המחקר של תפעול הפחתת הנקמה נבדלות במדדים הקטגוריאליים של שכיחות החשיפה לאירוע טרור, מצב משפחתי וקיומם או העדרם של ילדים. מהניתוחים עולה כי הקבוצות לא נבדלו בחשיפה לאירוע טרור, $\chi^2_{(1)} = 2.31, p = .14$, מצב משפחתי, $\chi^2_{(2)} = 1.30, p = .59$, או קיומם של ילדים, $\chi^2_{(1)} = 0.47, p = .53$. מכאן, הניתוחים איששו את ההקצאה האקראית לקבוצות המחקר.

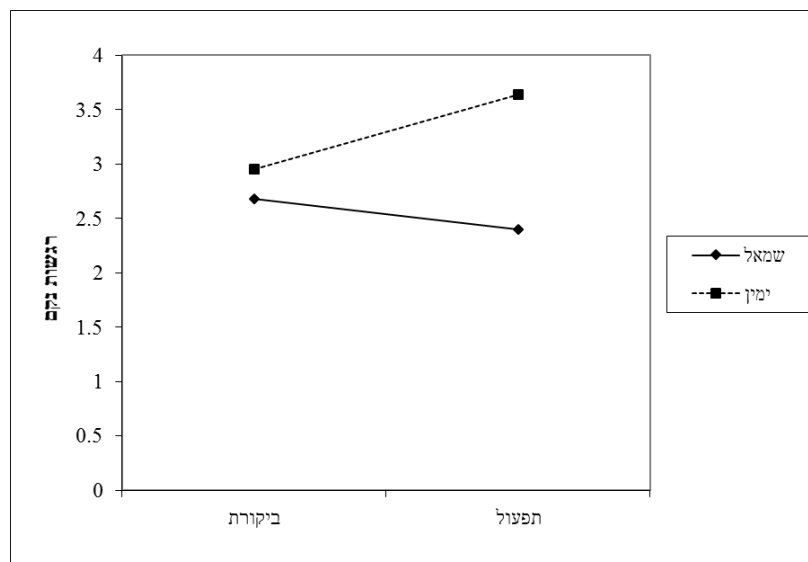
האם החשיפה לאירוע טרור מעלה רגשות נקם (השערה 2)?

על מנת לבחון את ההשערה כי חשיפה לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים בהשוואה לחשיפה לאירוע פוגעני אחר מעלה רגשות נקם, ערכתי סדרה של שלושה ניתוחי רגרסיה היררכית. בצעד הראשון הכנסתי את מדד קבוצת המחקר ($0.5 =$ תפעול החשיפה לאירוע טרור, $-0.5 =$ ביקורת) ושלושה מדדים מפוקחים העשויים להשפיע על עליה ברגשות נקם – חשיפה לאירוע טרור קודם, אוריינטציה דתית ואוריינטציה פוליטית. בצעד השני הכנסתי את האינטראקציה בין החשיפה לאירוע טרור (התפעול) לאוריינטציה הפוליטית על מנת לבחון האם התפעול עובד באופן דומה על אנשים עם תפיסה שמרנית (ימין) ואנשים עם תפיסה ליברלית (שמאל). מדדי התוצאה היו הרגשות השונים. מדדים מתוקננים של מודלי הרגרסיה מוצגים בלוח 6.

מהניתוחים עולה כי בעקבות חשיפה לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים עלה רגש העצב ופחת רגש הבושה. עם זאת, ההשפעה של חשיפה לאירוע טרור על רגשות נקמה ועל רגשות כעס נמצאה תלויה באוריינטציה הפוליטית. ניתוח שיפועים פשוטים (ראה תרשים 6) הראה כי בעוד שחשיפה לאירוע טרור העלתה רגשות נקם בקבוצת המשתתפים בעלי דעות ימניות ($t = 2.61, p < .01$), הרי שהיא לא העלתה רגשות נקם בקרב משתתפים בעלי דעות שמאליות וליברליות יותר ($t = -1.10, p = .28$). באופן דומה, ניתוח שיפועים פשוטים (ראה תרשים 7) הראה כי בעוד שחשיפה לאירוע טרור העלתה רגשות כעס בקבוצת המשתתפים בעלי דעות ימניות ($t = 2.76, p < .01$), הרי שהיא הורידה רגשות כעס בקרב משתתפים בעלי דעות שמאליות וליברליות יותר ($t = -2.24, p < .05$). מהניתוחים עולה כי בדומה למחקר 1, חשיפה לאירוע טרור העלתה רגשות נקם ספציפית לאנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית ולא לאנשים בעלי אוריינטציה פוליטית שמאלית וליברלית יותר.

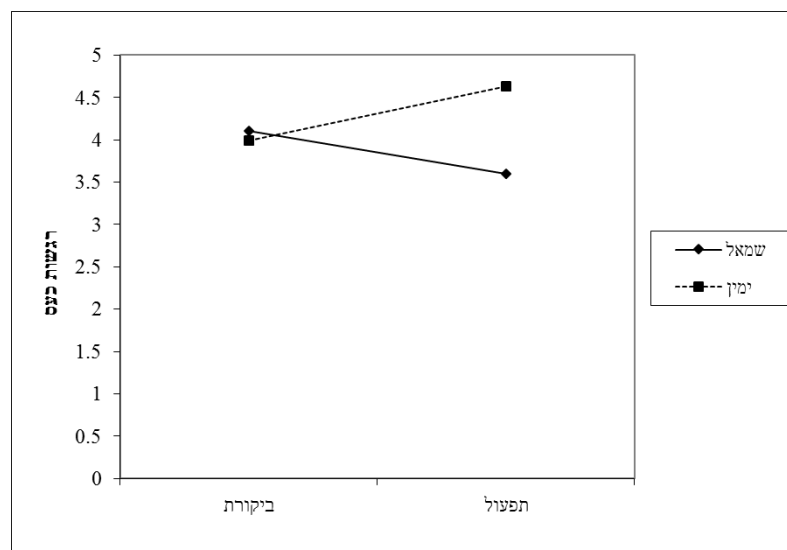
תרשים 6

השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות נקם

תרשים 7

השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות כעס

מקדמי רגרסיה מתוקננים ומידת מובהקותם לבחינת השפעת החשיפה לאירוע טרור על עליה של רגשות שונים

אוויר	חוסר נוחות	דחייה	קרבה	נקמה	עצב	אדישות	גועל	כעס	בושה	
חשיפה לאירוע טרור	-.04	-.01	.13	-.08	.09	.17*	-.02	.03	-.17*	
טרור	.02	-.07	-.04	-.07	.08	.09	.07	.09	.01	צעד I
דת	.01	-.01	-.07	.01	-.11	.04	-.05	.00	.04	
פוליטיקה	.07	-.08	-.09	.09	.32***	.09	.21*	.25**	-.01	
חשיפה לאירוע טרור	-.04	-.01	.13	-.08	.09	.17*	-.02	.03	-.17*	
טרור	.02	-.07	-.05	-.07	.07	.09	.06	.09	.01	צעד II
דת	.02	-.00	-.07	.02	-.10	.04	-.05	.02	.04	
פוליטיקה	.06	-.08	-.11	.06	.28***	.09	.17*	.19*	-.00	
חשיפה לאירוע טרור X פוליטיקה	.03	.01	.11	.13	.19**	.01	.15	.26***	-.02	

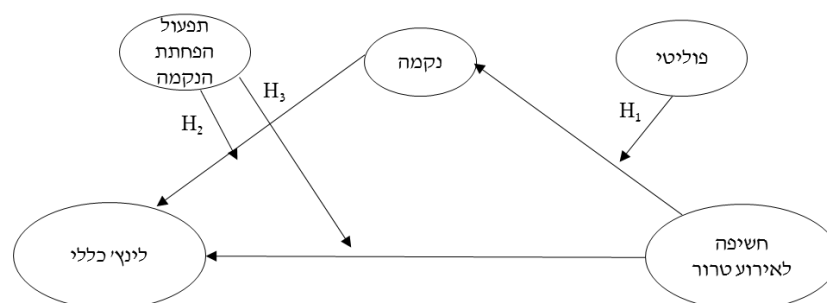
הערה : $p < .001$, *** $p < .01$, ** $p < 0.5$, *

האם נקמה מתווכת את השפעת החשיפה לאירוע טרור על תמיכה ומוכנות להשתתפות במעשה לינץ' (השערה 3)?

בחלק זה בחנתי את המודל התיאורטי המוצג בתרשים 8. המודל בוחן את ההשערה לפיה ההשפעה של חשיפה לאירוע טרור על רגשות נקמה תלויה באוריינטציה הפוליטית (H_1), כלומר האם החשיפה לאירוע טרור (התפעול הראשון) העלתה רגשות נקמה ספציפית לאנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית. כמו כן, נבחנה ההשערה האם רגש הנקמה ממותר על-ידי תפעול הפחתת הנקמה (H_2), כלומר האם כאשר עולה רגש הנקמה, תפעול הפחתת הנקמה יפחית את הצורך במעשה לינץ' על גווניו. לבסוף, נבחנה ההשערה האם כאשר אדם נחשף לפגיעה בחבר מקבוצת הפנים והוא מקבל מידע שהפלסטינאים נרתעו כתוצאה מהפעולות של כוחות הביטחון (כלומר אין צורך לנקום), נראה ירידה בתמיכה ובמוכנות להשתתף במעשה לינץ' (H_3). תוצאות המודל מוצגות בלוחות 7 ו-8.

תרשים 8

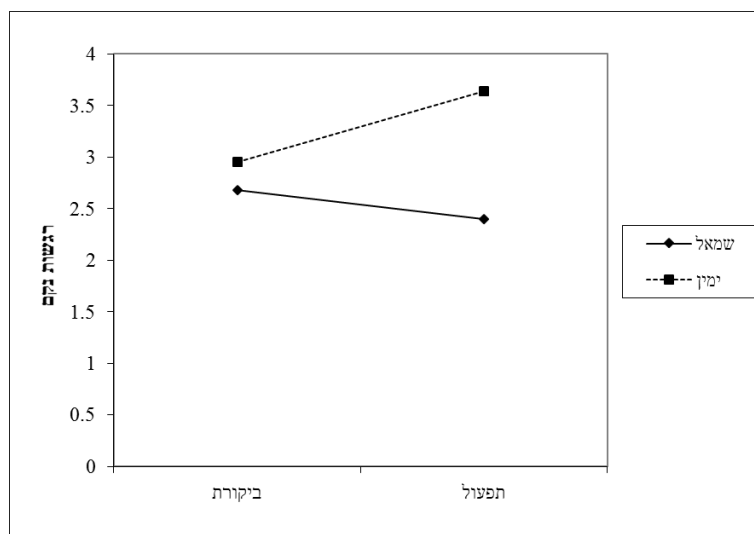
תיווך השפעת החשיפה לאירוע טרור על מדד הלינץ' באמצעות רגש הנקמה שעלה בעקבות החשיפה לתפעול

מניתוח המודל עולה כי החשיפה לאירוע טרור (התפעול הראשון) העלתה רגשות נקם בקרב משתתפים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית (ראה תרשים 9) וכן, מי שעלו בו רגשות נקם הראה תמיכה רבה יותר במעשה לינץ' ומוכנות רבה יותר להשתתף במעשה לינץ', בדומה למחקר 1. כלומר, רגש הנקם תיווך את הקשר בין החשיפה לאירוע הטרור והתמיכה והמוכנות לקחת חלק במעשה לינץ'. עם זאת, ובניגוד להשערת המחקר, לא נמצאה עדות לכך שרגש הנקמה ממותר על-ידי תפעול הפחתת הנקמה, כלומר תפעול הפחתת הנקמה לא הפחית את הצורך במעשה לינץ' על גווניו.

תרשים 9

השפעה של חשיפה לאירוע טרור כתלות באוריינטציה הפוליטית על רגשות נקם

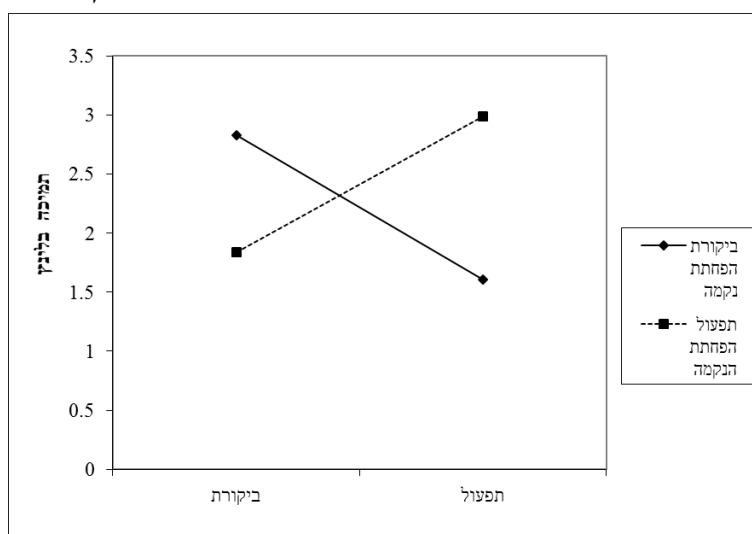

עם זאת, המודל כן העלה את קיומה של אינטראקציה מובהקת בין חשיפה לאירוע טרור

ובין תפעול הפחתת הנקמה וזו ללא תלות ברגש הנקמה עצמו (כלומר, אינטראקציה בין שני התפעולים שעשיתי בהם שימוש במחקר). ניתוח אפקטים פשוטים הראה כי בניגוד להשערת המחקר, כאשר אדם נחשף לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים והוא מקבל מידע שהפלסטינאים מורתעים מהפעולות של כוחות הביטחון, התמיכה במעשה לינץ' דווקא עולה ולא פוחתת (ראה תרשים 10).

תרשים 10

השפעה של חשיפה לאירוע טרור (תפעול) כתלות בתפעול הפחתת הנקמה על תמיכה בלינץ'

השפעה של חשיפה לאירוע טרור על רגש נקם

רגש נקם	
.15	חשיפה לאירוע טרור
.29***	פוליטיקה
.37*	חשיפה לאירוע טרור X פוליטיקה
-.10	דת
.18	טרור

הערה : $p < 0.001$ ***, $p < .01$ **, $p < 0.05$ *

השפעת חשיפה לאירוע טרור ותפעול הפחתת הנקמה על התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה

לינץ'

השתתפות	תמיכה	כללי	
.17**	.18**	.17**	נקמה
.07	-.02	.03	חשיפה לאירוע טרור
-.02	.10	.04	תפעול הפחתת הנקמה
-.03	.03	-.00	נקמה X תפעול הפחתת הנקמה
-.08	-.17	-.13	פוליטיקה X תפעול הפחתת הנקמה
.03	.10	.06	נקמה X פוליטיקה
.04	.03	.04	נקמה X פוליטיקה X תפעול הפחתת הנקמה
.39***	.45***	.42***	פוליטיקה
.01	.01	.01	חשיפה לאירוע טרור X פוליטיקה
.12	.59*	.36	חשיפה לאירוע טרור X תפעול הפחתת הנקמה
.06	.29	.17	חשיפה לאירוע טרור X פוליטיקה X תפעול הפחתת הנקמה

דת	0.05	0.10	-0.01
טרור	-0.24*	-0.30*	-0.19

הערה : $p < 0.001$, *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, *

תוצאות מחקר 2 היוו שחזור לממצאי מחקר 1, כך שבקרב אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית חשיפה לאירוע טרור העלתה רגשות נקם וכי רגש נקם זה תיווך את הקשר בין החשיפה לאירוע הטרור והתמיכה והמוכנות לקחת חלק במעשה לינץ'. עם זאת, מחקר 2 לא תרם לאישוש הקשר הסיבתי בין רגש הנקמה לתמיכה ומוכנות להשתתף במעשה לינץ', זאת מכיוון שלא נמצא כי התפעול שיצרתי על רגש הנקמה (תפעול הפחתת הנקמה) שינה את הקשר בין רגש הנקמה למעשה הלינץ' על גווניו. מכאן, בעקבות שני המחקרים קיימת עדות מתאמת בלבד שרגש הנקמה קשור למוכנות להשתתף במעשה לינץ'.

דיון כללי

מעשי הלינץ' הכוללים הריגה פומבית של אדם מקבוצת החוץ אשר פשע כנגד אדם מקבוצת הפנים, תועדו בעבר במגוון מקומות בעולם ומתרחשים גם כיום. למרות העובדה שמעשים אלה מתועדים כבר מאות שנים והובילו למותם של אלפים רבים, אין אנו מבינים לחלוטין את התהליכים העומדים בבסיס מעשים אכזריים אלה. McCullough (2008) טען כי נקמה היא סתגלנית בכך שהיא מרתיעה אדם שפגע בנו מלפגוע פעם נוספת ובכך גם תוקפים עתידיים. בהתאם לכך, בעבודת המחקר הנוכחית בחנתי האם עלייה ברגש נקם היא אחת המנגנונים העשויים להסביר חלק ממקרי הלינץ'.

במחקר הראשון נמצא כי בעקבות חשיפה לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים עלו מספר רגשות: חוסר נוחות, עצב, כעס, ונקמה ופחת רגש האדישות. רגש הינו שרשרת של אירועים המתחילה מגירוי וכוללת תחושות, שינויים פסיכולוגיים, דחפים לפעולה והתנהגויות מכוונות מטרה. כלומר, רגשות לא מתעוררים בחלל ריק, אלא מהווים תגובות למצבים משמעותיים בחיי הפרט, ולעיתים קרובות הם מניעים את האדם לפעולה שתטיב עמו – הם מעניקים יתרונות אדפטיביים התורמים להישרדותו (או יכולתו להתרבות) של האדם ומשפרים את יכולתו להתמודד עם איומים. רגשות שליליים, באופן ספציפי, מניעים את האורגניזם ומפעילים את מערכת העצבים האוטונומית, בתגובה לאירוע שלילי, על מנת להימנע מסכנות באמצעות בריחה, תקיפה, אזהרה או על-ידי תיקון הנזק לאחר שהתרחש. באשר לרגשות שעלו בתגובה לצפייה

באירוע טרור כנגד קבוצת הפנים, העלייה בכעס עשויה להיגרם משום שהאדם תופס את אירוע הטרור כסיטואציה לא הוגנת ואת עצמו כחזק, וכעס זה יוצר באדם את הדחף להילחם ולתקוף (Dumont, Yzerbyt, Wigboldus & Gordijn, 2003; Fredrickson, 2003; Fredrickson, 2001; Tugade, Waugh & Larkin, 2003; Nesse & Ellsworth, 2009; Plutchik, 2001). לעומתו, רגש העצב מופעל כאשר אירוע הטרור נתפס כלא צפוי וכאשר יש וודאות שהאירוע יוביל לנזק ופגיעה. רגש העצב דוחף את האדם לקרוא לעזרה, משדר מצוקה ובכך האדם יכול לגייס תמיכה חברתית שתאפשר לו להתמודד עם האיום (Dumont, Yzerbyt, Wigboldus & Gordijn, 2003; Fredrickson, 2003; Nesse & Ellsworth, 2009; Plutchik, 2001). בספרות לא ניכרת התייחסות רבה לרגש האדישות וחוסר הנוחות. ייתכן כי חשיפה לפגיעה אלימה באדם מקבוצת הפנים, תוביל לעליה בתחושת חוסר הנוחות באדם, משום הצפייה בפגיעה באחר וחוסר האונים עקב הצפייה באירוע שכבר התרחש. ירידה באדישות עשויה להיות מוסברת בכך שצפייה במעשה של פגיעה באדם מקבוצת הפנים, קשה שתביא להתעלמות והמשך המצב הקיים, אלא להכוונה למעשה ותגובה כלשהי ומכאן לפחות אדישות.

בהתאם להשערת המחקר, בנוסף לרגשות חוסר הנוחות, העצב, הכעס והאדישות, עלה גם רגש הנקם שהינו הרגש היחיד שתיווך את השפעת אירוע הטרור על התמיכה והמוכנות להשתתפות במעשה לינץ'. ממצא זה תומך בהסבר כי ייתכן ובעקבות אירוע הטרור, עולה רגש הנקמה אשר דוחף להעברת מסר לתוקף שהאדם חזק מספיק על מנת להגן על עצמו, וכדי ליצור הרתעה אפקטיבית ולעיניי כל, האדם נדחף לפגיעה חריפה באדם מקבוצת החוץ ולביצוע מעשה לינץ' (Gollwitzer et al., 2014; McCullough, 2008).

עם זאת, ממצאי מחקר 1 ומחקר 2 הראו כי התהליך שבו רגש הנקמה מוביל את האדם שחש אותו לתמיכה רבה יותר במעשה לינץ', למוכנות רבה יותר להשתתף במעשה לינץ', ולתמיכה רבה יותר במעשה לינץ' באופן כללי, מתרחש באופן ספציפי בקרב אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית (עמדות שמרניות) ולא בקרב אנשים בעלי אוריינטציה פוליטית שמאלית (עמדות ליברליות). תפיסת עולם שמרנית מכילה הבטחה לסדר חברתי מוכר, ברור ושאינו פתוח לשינוי. תפיסה זו מובילה להעדפה של תגובות עוינות וכוחניות כנגד קבוצת החוץ במצבי קונפליקט, וכאשר קיימת תחושת איום, אישית או קבוצתית. עוד עולה מהספרות כי אנשים בעלי דעות שמרניות מאופיינים בסמכותניות ודוגלים בערכים של קונפורמיות, מסורת וביטחון, ופחות תומכים בערכים אוניברסליים, כגון סובלנות ורווחת האחר (Golec de Zavala, Cislak &

תפיסת עולם שמרנית ינקטו בתגובות עוינות וכוחניות כנגד תוקף מקבוצת החוץ אשר מאיים על הביטחון האישי והקבוצתי וכן על הסדר החברתי. (Wesołowska, 2010; McKee & Feather, 2008). מכאן, שבעקבות אירוע טרור, אנשים בעלי סמכותניים יתמכו בענישה חמורה יותר בעקבות התנהגויות עברייניות וככל שהעבירה חמורה יותר, אנשים מתקפת הטרור במרכז הסחר העולמי בארצות הברית בדקו רגשות נקם של אוכלוסיות שונות ומצאו כי רגשות נקם מנובאים במידה רבה על-ידי מידת הסמכותניות של האדם. כמו כן, תחושת פטריוטיות, המאפיינת אנשים סמכותניים, מנבאת עלייה ברגשות נקם, שנמצאו כמשפיעים במידה רבה יותר על התנהגות לוחמנית, בהשוואה לרגש הכעס. בהמשך לכך, רגש הנקמה מושפע מתחושת ההזדהות של האדם עם קבוצת הפנים שלו, ולכן בקרב אנשים סמכותניים, המאופיינים ביותר תחושת פטריוטיות, סביר שתימצא תחושת נקמה חזקה יותר שתוביל להתנהגות לוחמנית (כגון מעשה לינץ') אשר תופנה במיוחד כאשר קבוצת הפנים נמצאת תחת איום של אירוע טרור (Liberman & Skitka, 2008; McFarland, 2005). כמו כן, אנשים שמרניים רואים חשיבות בשמירה על לכידות קבוצת הפנים, ואף נוקטים עמדה שלילית כלפי גורמים המאיימים על קיומה וביטחונה. כלומר, אדם בעל אוריינטציה פוליטית שמרנית אשר רואה במעשה הטרור פעולה חמורה המאיימת על קבוצת הפנים שלו, יחוש רצון לנקום באדם שפגע ולהענישו בצורה חמורה יותר, מאשר אדם בעל אוריינטציה פוליטית ליברלית וזאת מתוך רצון להשיג ביטחון של כלל חברי קבוצת הפנים (Duckitt, 2001; McKee & Feather, 2008).

הסבר חלופי לממצא שחשיפה לאירוע טרור העלתה רגשות נקם ספציפית לאנשים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית, הינו הסגירות הקוגניטיבית (cognitive closure) המאפיינת אנשים בעלי דעות שמרניות. סגירות קוגניטיבית מביאה לדעה חד-משמעית ולתיחזוק של דעה זו, ובמקביל להימנע מהתמודדות עם מצבים של בלבול וחוסר בהירות. אוריינטציה פוליטית שמרנית נמצאה קשורה לצורך בסגירות קוגניטיבית, בכך שהיא משרתת את הצורך הפסיכולוגי להימנע ממורכבות קוגניטיבית, ומההתמודדות עם סיטואציות וסביבות רב-משמעיות. הצורך בסגירות קוגניטיבית נמצא קשור לעמדות שליליות כלפי קבוצת החוץ והעדפה לפעולות לוחמניות כנגדה במצבי עימות (Golec de Zavala, Cislak & Wesołowska, 2010; Hibbing, Smith & Alford, 2014). מכאן, אדם בעל אוריינטציה פוליטית ימנית, הנחשף לאירוע שבו נפגע אדם

מקבוצת הפנים שלו על-ידי אדם מקבוצת החוץ, יגבש במהירות דעה חד-משמעית שזהו אירוע טרור בו קיים איום עליו ועל קבוצתו, ויבחר לפעול בצורה לוחמנית כנגד הפוגע שלגביו הוא מחזיק בעמדות שליליות. כאשר אנשים המונעים לפעול על-פי תפיסת העולם השמרנית, יעמדו בפני מצבי קונפליקט הנתפסים על-ידם כמסכנים את קבוצת הפנים שלהם, הם לא יצליחו לראות אפשרות אחרת מלבד להילחם כנגד קבוצת החוץ המאיימת. תפיסת העולם השמרנית מכילה סכמות קונפליקט שלפיהן תגובה תוקפנית הינה התגובה המתאימה ביותר כאשר המצב מוגדר כאיום על-ידי קבוצת החוץ. כלומר, אנשים שמרניים הזקוקים לסגירות קוגניטיבית אשר חשים שהם או קבוצתם נמצאים תחת איום, יבחרו בפעולות תוקפניות ולוחמניות כנגד קבוצת החוץ המאיימת. לעומת זאת, תפיסת עולם ליברלית מכילה סכמות קונפליקט של שיתוף פעולה, שלפיהן התגובה המתאימה ביותר הינה מניעת מלחמה (Golec de Zavala, Cislak & Wesolowska, 2010).

במחקר 2 ביקשתי להראות כי העלייה ברגשות נקם קשורה סיבתית לתמיכה בלינץ'. עם זאת, על אף שתפעול הפחתת הנקמה אמור היה להוריד רגשות נקם, הוא לא עבד באופן ישיר על רגשות אלה, ומכאן שאין עדות לקשר סיבתי בין רגש הנקם לתמיכה במעשה לינץ' ולמוכנות להשתתף בו. עם זאת, מתוך התפעול עלו ממצאים אשר מראים שהתפעול עבד על מידת התמיכה במעשי לינץ' באופן כללי, אך בכיוון הפוך מהשערותיי. ציפיתי כי כאשר ממלאים למשתתפים את הפונקציות שרגש הנקמה אמור לשרת (הרתעה וחשש מפגיעה נוספת), עליה ברגשות נקם אינה הכרחית שכן המטרה שלשמה הם עולים הושגה ומכאן שלא תמצא עליה בתמיכה במעשה לינץ' ובמוכנות להשתתף במעשה לינץ'. עם זאת, מצאתי כי דווקא כאשר נאמר למשתתפים כי הפונקציות שהנקמה מקדמת – הרתעה – מתקיימות, התמיכה במעשי לינץ' עלתה. הסבר אפשרי לכך שתפעול הפחתת הנקמה הוביל לעליה בתמיכה במעשה לינץ' ולא לירידה בתמיכה במעשה לינץ', כפי ששיערתי, הינו שעצם זה שהאדם נחשף לכך שהמטרה של פעולות הנקם עובדת, זה מהווה מאין משוב חיובי המעודד אותו להמשך הפעולה הלוחמנית. יכול להיות שהכלי בו השתמשתי, אשר מבוסס על אסטרטגיה של וויסות רגשות המאפשרת את נטרול הפונקציות שממלא רגש הנקם (Gross, 1998, 2002), לא סיפקה והרגיעה את האדם, אלא היא חיזקה ואף הלהיטה את התנהגותו הלוחמנית. מכאן, יש לבדוק את השלכות השימוש באסטרטגיה לשינוי זו באופן מדויק יותר במחקרים עתידיים.

קבוצת הביקורת של תפעול הפחתת הנקמה, על אף ששיערתי כי היא מהווה תזכורת ניטרלית, קיים סיכוי שהיא הציגה את החיים הנורמטיביים של הפלסטינאים שכן היא ציירה את

הפלטסטינאים כבני אדם העוסקים בחקלאות ומתמודדים עם בעיות יומיומיות, ובכך התפעול הדגיש את הצד האנושי של הפלטסטינאים, ולא היווה ביקורת ניטרלית גרידא. לפי מחקריו של שריף (Sherif, 1967/2015), כאשר לשתי קבוצות יריבות קיימת מטרה משותפת, והן יכולות להיעזר זו בזו על מנת להשיג את מטרתן, יתפתחו בין הקבוצות רגשות חיוביים ותפתח תחושת העוינות והיריבות בין הקבוצות, וכן תפתח עוצמת הקונפליקט. בניגוד לכך, כאשר קיימת בין הקבוצות תחרות על משאבים שהינם מוגבלים, תתפתח בין הקבוצות תחושת יריבות ועוינות (Sherif, 1967/2015). ייתכן והתפעול הניטרלי יצר תחושת מטרה משותפת – כולנו בני-אדם עם אותן הבעיות – ומכאן הביאה דווקא להפחתה בתמיכה במעשי לינץ'. בנוסף על כך, מספר מחקרים בחנו אסטרטגיות שונות כאמצעי להפחתת עוינות בין קבוצות. אסטרטגיה אחת שנבחנה כוללת מתן תזכורת לאנשים כי המשותף להם ולקבוצה מתחרה הוא שכולנו בני אנוש (common humanity). תזכור אנשים לגבי העובדה שכולם בני אדם אמור לטשטש גבולות קבוצה, ובכך להפחית עמדות שליליות כלפי קבוצת החוץ. מוטיל ושותפיו (Motyl, et al., 2011), ערכו שלושה מחקרים על מנת להראות שתזכור אנשים לגבי האנושיות המשותפת שלהם יכול להוריד, או לכל היותר להחליש את העלייה המתקבלת בתחושות העוינות ובעמדות השליליות כלפי אנשים מקבוצת החוץ, לאחר תזכור מוות. ממחקרים אלה עולה כי הטרימה של אנושיות משותפת, המחזקת את התפיסה שלכל האנשים יש הרבה מן המשותף, מובילה להפחתה בעוינות ובדעות הקדומות, המופיעות לרוב כתגובה לאיום קיומי (Motyl, et al., 2011). במחקר נוסף, קנטי ושותפיה (Canetti et al., 2017) בחנו האם מסגורים שונים של השואה משפיעים על עמדות פוליטיות לגבי מלחמה ושלוש באוכלוסייה המצויה בקונפליקט. מהמחקר עולה כי מסגור השואה כפשע נגד העם היהודי העלה תמיכה בפתרונות אלימים והוריד תמיכה בפשרה הנעשית בדרכי שלום, בעוד מסגור השואה כפשע נגד האנושות מיתן השפעות אלה והוריד תמיכה בפתרונות אלימים בקונפליקט, שכן מסגור השואה בדרך זו השרה תחושה של אנושיות משותפת בקרב המשתתפים. מכאן שתזכור אנשים לגבי העובדה שכולנו מתמודדים עם בעיות יומיומיות וחולקים את אותן התקוות, המטרות והחלומות, מפחית עוינות כלפי אנשים השונים מאתנו ומגביר קבלה של קבוצות חוץ (Canetti et al., 2017, Hirschberger, Pyszczynski & Ein-Dor, 2010).

על אף שמחקרים 1 ו-2 תמכו ברעיון שחשיפה לאירוע טרור כנגד קבוצת הפנים העלתה רגשות נקם בקרב משתתפים בעלי אוריינטציה פוליטית ימנית וכי רגש זה ולא אחר תיווך את התמיכה במעשי לינץ', יש להיות ערים לכמה מגבלות במחקר הנוכחי. ראשית, המחקרים לא

איששו את קיומו של קשר סיבתי בין עליה ברגש הנקם ובין התמיכה במעשה לינץ' והמוכנות להשתתף בו, ומכאן שהקשר בחלקו השני של המודל הינו קשר מתאמי בין רגש הנקם לתמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ'. ראוי כי מחקרים עתידיים יעשו שימוש בטכניקות אחרות שיראו כי באופן סיבתי, נקמה קשורה לתמיכה במעשי לינץ' או מעשים אחרים כנגד האנושות. בנוסף על כך, במחקר הנוכחי בחנתי רק תרבות אחת והקשר אחד של סכסוך בין קבוצות ומכאן שלא ניתן לדעת האם התהליך שנמצא במחקר הנוכחי מתקיים גם בתרבויות אחרות ובהקשר לסכסוכים אחרים. למשל, לא ניתן לדעת האם תהליך זה גם רלוונטי לתת-תרבויות, למשל אשכנזים ועדות מזרח בישראל ו/או סכסוכים אחרים ברחבי העולם. לבסוף, במחקר הנוכחי ישנה הטייה בתהליך הדגימה לאנשים בעלי השכלה אקדמית ועל אף שהמחקר מאוזן מבחינת ייצוג האוכלוסייה מבחינת הקשת הפוליטית, אין הוא בהכרח מייצג את כלל האוכלוסייה בישראל. מחקרים עתידיים ראוי שיבחנו את מודל המחקר במדגמים מייצגים בישראל ובהקשר לסכסוכים נוספים ברחבי העולם בהם מעשי לינץ' הנם נפוצים. רגש הנקמה, אשר נתפס כרגש שלילי הגורר השלכות קשות, הינו סתגלני ותורם להישרדותנו וכמוהו ככל הנראה גם מעשה הלינץ'. מעשה הלינץ' הינו אירוע חמור אשר מצד אחד נתפס כמעשה לא רציונלי הנעשה בידי "תפוחים רקובים" שצריך להוקיעם מהחברה, אך מצד שני, על אף העובדה שהוא מעשה שיש לגנותו מוסרית ולעצור אותו, ככל הנראה הוא מעשה אשר ניתן למצוא לו יתרונות סתגלניים, ולכן הוא צפוי להמשיך וללוות את הקיום של המין האנושי.

מקורות

- בנדר, א' (2015, 7 בנובמבר). סקר: למעלה מ-50 אחוזים מהישראלים בעד ביצוע לינץ' במחבלים מנוטרלים. מעריב. אוחר 8, נובמבר, 2015 מ
<http://www.maariv.co.il/news/politics/Article-511766>
- Aureli, F., & Schaffner, C. M. (2013). Why so complex? Emotional mediation of revenge, forgiveness, and reconciliation. *Behavioral and Brain Sciences*, 36(1), 15-16.
- Breckenridge, J. N., & Moghaddam, F. M. (2012). Globalization and a conservative dilemma: Economic openness and retributive policies. *Journal of Social Issues*, 68(3), 559-570.
- Bushman, B. J. (1998). Priming effects of media violence on the accessibility of aggressive constructs in memory. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24, 537-545.
- Butler, C. J. (2000). Personality and emotional correlates of Right-Wing Authoritarianism. *Social Behavior and Personality*, 28(1), 1-14.
- Canetti, D., Hirschberger, G., Rapaport, C., Elad-Strenger, J., Ein-Dor, T., Rosenzweig, S., * & Hobfoll, S. E. (2016). Collective trauma from the lab to the real world: The effects of the Holocaust on contemporary Israeli political cognitions. *Political Psychology*. doi:10.1111/pops.12384.
- Diamond, S. R. (1977). The effect of fear on the aggressive responses of anger aroused and revenge motivated subjects. *The Journal of psychology*, 95(2), 185-188.
- Duckitt, J. (2001). A dual-process cognitive-motivational theory of ideology and prejudice. *Advances in Experimental Social Psychology*, 33, 41-113.
- Dumont, M., Yzerbyt, V., Wigboldus, D., & Gordijn, E. H. (2003). Social categorization and fear reactions to the September 11th terrorist attacks. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29(12), 1509-1520.
- Feather, N. T. (1996). Reactions to penalties for an offense in relation to authoritarianism, values, perceived responsibility, perceived seriousness, and deservingness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(3), 571-587.
- Fredrickson, B. L. (2003). The value of positive emotions: The emerging science of positive psychology is coming to understand why it's good to feel good. *American Scientist*, 91(4), 330-335.
- Fredrickson, B. L., Tugade, M. M., Waugh, C. E., & Larkin, G. R. (2003). What good are positive emotions in crisis? A prospective study of resilience and emotions following the terrorist attacks on the United States on September 11th, 2001. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(2), 365-376.
- Fritz, M. S., & MacKinnon, D. P. (2007). Required sample size to detect the mediated effect. *Psychological science*, 18(3), 233-239.
- Gaertner, S. L., & McLaughlin, J. P. (1983). Racial stereotypes: Associations and ascriptions of positive and negative characteristics. *Social Psychology Quarterly*, 23-30.
- Gerber, M. (2012). *A dual-process motivational model of punitive attitudes: the effects of right-wing authoritarianism and social dominance orientation on public punitiveness*. Doctoral dissertation, The London School of Economics and Political Science (LSE).
- Golec de Zavala, A., Cislak, A., & Wesołowska, E. (2010). Political conservatism, need for cognitive closure and intergroup hostility. *Political Psychology*, 31(4), 521-541.

- Gollwitzer, M., Skitka, L. J., Wisneski, D., Sjöström, A., Liberman, P., Nazir, S. J., & Bushman, B. J. (2014). Vicarious revenge and the death of Osama bin Laden. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 40(5), 604-616.
- Gordijn, E. H., Yzerbyt, V., Wigboldus, D., & Dumont, M. (2006). Emotional reactions to harmful intergroup behavior. *European Journal of Social Psychology*, 36(1), 15-30.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2, 271-299.
- Gross, J. J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39(3), 281-291.
- Halperin, E., Pliskin, R., Saguy, T., Liberman, V., & Gross, J. J. (2014). Emotion regulation and the cultivation of political tolerance searching for a new track for intervention. *Journal of Conflict Resolution*, 58(6), 1110-1138.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. New-York: Guilford Press.
- Hibbing, J. R., Smith, K. B., & Alford, J. R. (2014). Differences in negativity bias underlie variations in political ideology. *Behavioral and Brain Sciences*, 37(3), 297-307.
- Hirschberger, G., Pyszczynski, T., & Ein-dor, T. (2010). An ever-dying people: The existential underpinnings of Israelis' perceptions of war and conflict. *Les Cahiers Internationaux de Psychologie Sociale*, 3(87), 443-457.
- Horowitz, D. L. (2003). *The deadly ethnic riot*. Berkeley, California: University of California Press.
- Knutson, B. (2004). Sweet revenge. *Science*, 305(5688), 1246-1247.
- Levin, B. (1999). Hate crimes worse by definition. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 15(1), 6-21.
- Lieberman, D., Tooby, J., & Cosmides, L. (2007). The architecture of human kin detection. *Nature*, 445(7129), 727-731.
- Lieberman, J. D. (2010). Inner terror and outward hate: The effects of mortality salience on bias motivated attacks. In B. H. Bornstein & R. L. Wiener (Eds.), *Emotion and the Law* (pp. 133-155). New York: Springer.
- Lieberman, J. D., Arndt, J., Personius, J., & Cook, A. (2001). Vicarious annihilation: The effect of mortality salience on perceptions of hate crimes. *Law and Human Behavior*, 25(6), 547-566.
- Liberman, P., & Skitka, L. J. (2008). Just deserts in Iraq: American vengeance for 9/11. In *annual meeting of the American Political Science Association*. Boston, MA.
- Markovitz, J. (2004). *Legacies of lynching: Racial violence and memory*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- McCullough, M. (2008). *Beyond revenge: The evolution of the forgiveness instinct*. San Francisco: John Wiley & Sons.
- McCullough, M. E., Kurzban, R., & Tabak, B. A. (2013). Cognitive systems for revenge and forgiveness. *Behavioral and Brain Sciences*, 36(1), 1-15.
- McFarland, S. G. (2005). On the eve of war: Authoritarianism, social dominance, and American students' attitudes toward attacking Iraq. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(3), 360-367.
- McKee, I. R., & Feather, N. T. (2008). Revenge, retribution, and values: Social attitudes and punitive sentencing. *Social Justice Research*, 21(2), 138-163.
- Meyer, D. E., & Schvaneveldt, R. W. (1971). Facilitation in recognizing pairs of words: Evidence of a dependence between retrieval operations. *Journal of Experimental Psychology*, 90(2), 227-234.

- Motyl, M., Hart, J., Pyszczynski, T., Weise, D., Maxfield, M., & Siedel, A. (2011). Subtle priming of shared human experiences eliminates threat-induced negativity toward Arabs, immigrants, and peace-making. *Journal of Experimental Social Psychology*, 47(6), 1179-1184.
- Nesse, R. M., & Ellsworth, P. C. (2009). Evolution, emotions, and emotional disorders. *American Psychologist*, 64(2), 129-139.
- Ott, B. L., & Aoki, E. (2002). The politics of negotiating public tragedy: Media framing of the Matthew Shepard murder. *Rhetoric & Public Affairs*, 5(3), 483-505.
- Perry, B., & Alvi, S. (2012). 'We are all vulnerable': The *in terrorem* effects of hate crimes. *International Review of Victimology*, 18(1), 57-71.
- Pfeifer, M. J. (2004). *Rough justice: Lynching and American society, 1874-1947*. Illinois: University of Illinois Press.
- Pfeifer, M. J. (2011). *The roots of rough justice: Origins of American lynching*. Illinois: University of Illinois Press.
- Plutchik, R. (2001). The Nature of Emotions: Human emotions have deep evolutionary roots, a fact that may explain their complexity and provide tools for clinical practice. *American Scientist*, 89(4), 344-350.
- Pratto, F., Sidanius, J., & Levin, S. (2006). Social dominance theory and the dynamics of intergroup relations: Taking stock and looking forward. *European Review of Social Psychology*, 17, 271-320.
- de Quervain, D. J. F., Fischbacher, U., Treyer, V., Schellhammer, M., Schnyder, U., Buck, A., & Fehr, E. (2004). The neural basis of altruistic punishment. *Science*, 305(5688), 1254-1258.
- de la Roche, R. S. (1996). Collective violence as social control. *Sociological Forum*, 11(1), 97-128.
- Sherif, M. (1967/2015). *Group conflict and co-operation: Their Social Psychology*. London: Psychology Press.
- Tajfel, H. (1981). Social stereotypes and social groups. In J. C. Turner & H. Giles (Eds.), *Intergroup behaviour* (pp.144-167). Oxford: Blackwell.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The Social Psychology of intergroup relations* (pp. 33-48). Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Tolnay, S. E., & Beck, E. M. (1995). *A festival of violence: An analysis of southern lynchings, 1882-1930*. Illinois: University of Illinois Press.
- van der Toorn, J., Nail, P. R., Liviatan, I., & Jost, J. T. (2014). My country, right or wrong: Does activating system justification motivation eliminate the liberal conservative gap in patriotism? *Journal of Experimental Social Psychology*, 54, 50-60.
- Waldrep, C. (2000). War of words: The controversy over the definition of lynching, 1899-1940. *The Journal of Southern History*, 66(1), 75-100.
- Walker, J. S. (2005). The Maudsley Violence Questionnaire: Initial validation and reliability. *Personality and Individual Differences*, 38(1), 187-201.
- Weinstein, J. (1992). First amendment challenges to hate crime legislation: Where's the speech? *Criminal Justice Ethics*, 11(2), 6-20.
- Willis, D. G. (2004). Hate crimes against gay males: An overview. *Issues in Mental Health Nursing*, 25(2), 115-132.

נספחים

נספח 1 - שאלון מצב רגשי בעקבות צפייה בסרטונים

מס' משתתף: _____

"הצפייה בסרטון העלתה בי תחושה של..."

כלל לא 1	2	3	4	במידה רבה מאוד 5
-------------	---	---	---	---------------------------

1	2	3	4	5	אושר	1
1	2	3	4	5	חוסר נוחות	2
1	2	3	4	5	דחייה	3
1	2	3	4	5	קרבה	4
1	2	3	4	5	נקמה	5
1	2	3	4	5	עצב	6
1	2	3	4	5	אדישות	7
1	2	3	4	5	גועל	8
1	2	3	4	5	כעס	9
1	2	3	4	5	בושה	10

נספח 2 - שאלון לבחינת מידת התמיכה והמוכנות להשתתף במעשה לינץ

מס' משתתף: _____

משתתף יקר,

לפניך מספר משפטים המתארים מצבים אפשריים. התייחס לכל משפט ע"י דירוג עד כמה אתה מסכים או אינך מסכים אתו, על-ידי שימוש בסולם החל מ-1 "מאוד לא מסכים" ועד 5 "מסכים מאוד".

					מסכים מאוד 5	4	3	2	מאוד לא מסכים 1
1	2	3	4	5	במקרה הצורך, אהיה מוכן לקחת את החוק לידיים ולפגוע במחבל מנוטרל כדי למנוע פיגועים נוספים				
1	2	3	4	5	אהיה מוכן להתנהג באלימות כלפי מחבלים מנוטרלים משום שאם לא נראה שאנחנו מגנים על עצמנו יבוצעו עוד פיגועים				
1	2	3	4	5	אני תומך באנשים שפגעו במחבלים, גם לאחר שאלו לא היוו עוד סיכון				
1	2	3	4	5	אגן בגופי על מחבל מנוטרל				
1	2	3	4	5	אני תומך ב"וידוא הריגה" במחבלים שפגעו ביהודים				
1	2	3	4	5	פגיעה במחבלים מנוטרלים על-ידי אזרחים אינה מקובלת עלי				
1	2	3	4	5	אזרחים שמכים עד מוות מחבל ערבי מגנים על יהודים				
1	2	3	4	5	אני אפגע במחבל שפגע ביהודים, גם אם נוטרל				
1	2	3	4	5	אני לא מוכן להיות חלק מאותם אזרחים הפוגעים במחבל מנוטרל שזה עתה פגע ביהודי				
1	2	3	4	5	אני מתנגד לאנשים שהרגו מחבל שפגע ביהודים לאחר שנוטרל				
1	2	3	4	5	אני לא ארגיש רע להכות מחבל מנוטרל שזה עתה פגע ביהודי				
1	2	3	4	5	אם אראה אנשים פוגעים במחבל שזה עתה פגע ביהודי, לא אהסס לסייע להם				
1	2	3	4	5	מחבלים יפנימו שלא כדאי להם לבצע פיגוע, רק אם הם ילמדו שהם יפגעו גם לאחר שנוטרלו				
1	2	3	4	5	אני תומך בקבוצות האנשים הפוגעות במחבלים מנוטרלים				
1	2	3	4	5	אני תומך, גם אם לא פומבית, באזרחים המנטרלים מחבלים אפילו אם זה מסתיים במוות של המחבל				
1	2	3	4	5	אני מתנגד לכל פגיעה של אזרחים במחבלים מנוטרלים				
1	2	3	4	5	במידה ואדרש לכך, לא אהסס לפגוע במחבל מנוטרל בעזרתם של אנשים סביבי				
1	2	3	4	5	כאשר אראה המון מנסה לפגוע במחבל מנוטרל אתנגד לכך בתקיפות				
1	2	3	4	5	אני תומך באנשים שפועלים באלימות כלפי מחבל מנוטרל כדי למנוע פיגועים נוספים				
1	2	3	4	5	אם אראה פיגוע מתרחש, אני אסייע לאנשים סביבי לנטרל את המחבל גם במחיר שימות				

נספח 3 - שאלון דמוגרפי

גיל: _____

מין: זכר / נקבה

ארץ לידה: _____

שנת עלייה: _____

דת: יהודי / נוצרי / מוסלמי / אחר _____

רמת דתיות:

1	2	3	4	5	6	7
כלל לא דתי						דתי מאוד

השכלה: _____

מצב משפחתי: רווק / נשוי / גרוש / אלמן / אחר _____

ילדים: לא / כן. אם כן כמה _____

היכן אתה מדרג את עצמך על המפה הפוליטית?

1- שמאל קיצוני	2- שמאל	3- שמאל מתון	4- מרכז	5- ימין מתון	6- ימין	7- ימין קיצוני
-------------------	---------	-----------------	---------	-----------------	---------	-------------------

האם אתה או אדם קרוב אלייך נפגע בפיגוע טרור? כן / לא

תודה רבה על שיתוף הפעולה.

נספח 4 - תפעול הפחותת נקמה (קבוצת ניסוי)

מס' משתתף: _____

לאחרונה פורסם סקר מקיף בעיתון הרשמי של הרשות הפלסטינית, "אל-חיאאת אל-ג'דידה", בנושא הלך הרוח הפלסטיני לאחר פיגועים בישראל. מהסקר עולה כי בעקבות הפעולות שנוקטים כוחות הביטחון הישראליים לאחר ובעת פיגועים, 82% מהפלסטינים מתנגדים להמשך הפיגועים בשטחה הריבוני של ישראל בשל החשש מהתגובה הישראלית. עוד עולה מהסקר כי אחוז הסיכולים הגבוה של הפיגועים מרתיע רבים מהשהידים (64%) מלהוציא לפועל את הפיגועים שתכננו.

היגדים:

לפניך מספר היגדים. אנא התייחס לכל היגד ע"י דירוג עד כמה אתה מסכים או אינך מסכים איתו, על-ידי שימוש בסולם החל מ-1 "כלל לא מסכים" ועד 5 "מסכים במידה רבה מאוד".

כלל לא 1	2	3	4	במידה רבה מאוד 5
-------------	---	---	---	---------------------------

1. הסקר משקף לא רק את דעת הציבור הפלסטיני בגדה, אלא גם את התפיסה של מדינות ערב
2. תוצאות סקר זה צריכות להתפרסם גם בעיתונות הישראלית
3. על הסקר להיות מבוצע בעיתות רגיעה ולא לאחר תגובה ישראלית לפיגועים
4. סקרים הנם תקפים רק לרגע בו הם מבוצעים

נספח 5 - תפעול הפחתת נקמה (קבוצת ביקורת)

מס' משתתף: _____

לאחרונה פורסם סקר מקיף שפורסם בעיתון הרשמי של הרשות הפלסטינית, "אל-חיאאת אל-ג'ידדה", בנושא הלך הרוח הפלסטיני בנושא קידמה. מהסקר עולה כי בעקבות ירידה במחירי התבואה בעולם, 82% מהפלסטינים מתנגדים להמשך התבססות על עבודה חקלאית בשל החשש מירידה באיכות החיים. עוד עולה מהסקר כי האחוזה הגבוהה של התוצרת החקלאית הפגומה מרתיע רבים מהעוסקים בתחום (64%) מלהמשיך לעסוק בגידולי פלחה ושלחין.

היגדים:

לפניך מספר היגדים. אנא התייחס לכל היגד ע"י דירוג עד כמה אתה מסכים או אינך מסכים איתו, על-ידי שימוש בסולם החל מ-1 "כלל לא מסכים" ועד 5 "מסכים במידה רבה מאוד".

כלל לא 1	2	3	4	במידה רבה מאוד 5
-------------	---	---	---	---------------------------

1. הסקר משקף לא רק את דעת הציבור הפלסטיני בגדה, אלא גם את המצב במדינות ערב
2. תוצאות סקר זה צריכות להתפרסם גם בעיתונות הישראלית
3. על הסקר להיות מבוצע בעיתות רגיעה כלכלית ולא בתקופות שפל עולמי
4. סקרים הנם תקפים רק לרגע בו הם מבוצעים

נספח 6 - שאלון מצב רגשי

מס' משתתף: _____

"אנא סמן את המידה בה אתה חש תחושות אלו כעת."

כלל לא 1	2	3	4	במידה רבה מאוד 5
-------------	---	---	---	---------------------------

1	2	3	4	5	אושר	1
1	2	3	4	5	חוסר נוחות	2
1	2	3	4	5	דחייה	3
1	2	3	4	5	קרבה	4
1	2	3	4	5	נקמה	5
1	2	3	4	5	עצב	6
1	2	3	4	5	אדישות	7
1	2	3	4	5	גועל	8
1	2	3	4	5	כעס	9
1	2	3	4	5	בושה	10

נספח 7 – שאלון הסחה

מס' משתתף: _____

שאלון הרגלי חיים

יש לבחור באפשרות אחת בלבד.

1. כמה פעמים בשבוע אתה נוהג לקרוא עיתון יומי?
פעם אחת פעמיים שלוש או יותר אחר _____
2. איזה חלק של העיתון מעניין אותך ביותר?
חדשות ספורט פנאי אחר _____
3. כמה פעמים בשבוע הנך נוהג לצפות בחדשות?
פעם בשבוע 2-3 פעמים ברוב הימים פעם ביום ויותר אחר _____
4. איזו תוכניות מעניינות אותך ביותר?
אקטואליה בידור מדע פופולארי אחר _____
5. כמה פעמים הלכת לקולנוע בחצי שנה האחרונה?
אף פעם פעם אחת פעמיים שלוש או יותר אחר _____
6. באילו סרטים אתה נוהג לצפות?
קומדיה פעולה דרמה סינמטק אחר _____
7. כמה ספרים קראת בשנה האחרונה?
0 1 2-4 +5
8. איזה סוג אוכל הנך מעדיף לאכול?
ביתי מזון מהיר גורמה אחר _____
9. באיזה מקום הנך נוהג לשתות שתייה חריפה הכי הרבה?
לא שותה כלל בבית עם חברים באירוע במסעדה אחר _____
10. בימים בהם אתה שותה שתייה חריפה כמה כוסות אתה שותה בממוצע ביום?
לא שותה כלל 1 2-3 +4
11. האם אתה מעשן?
לא עישנתי בעבר והפסקתי כן

Abstract

Lynch is a hate crime. It evokes spontaneously and usually includes hurting a person from an outgroup that has committed a crime against a person from the ingroup. It is often directed against groups that are perceived as threatening to one's social group and it is frequently based on prejudice, xenophobia and the desire for justice. Research has yet to uncover, however, the driving force behind the act of lynch. In the current research, I examined whether the sensation of revenge is at the core of lynching such that in response to an attack against an ingroup member, emotions of revenge will arise and will mediate the effect of the attack on the support and willingness to participate in lynching.

From an evolutionary perspective, revenge has adaptive advantages: It evolved because of its ability to deter an aggressor from harming a second time by teaching the aggressor that the crime he committed does not pay. Moreover, seeking revenge makes it clear to others that ingroup members are not an easy prey and attacking them has consequences. Accordingly, I predict that revenge and not other emotions are the driving force behind lynching. To examine this premise, I conducted two studies.

In study 1 ($N = 190$), I examined whether revenge, and no other negative emotions, arises following a terrorist attack and mediate the impact of the attack on the support and willingness to participate in lynching. Half of the participants saw a short video of a terror attack and half saw a short video of a mugging, unrelated to participants' ingroup. Then, they completed an emotion self-report scale, a lexical decision task to examine accessibility of revenge-related cues, and self-report scales regarding their support and willingness to participate in lynching. In study 2 ($N = 190$), I examined whether revenge is the direct cause of lynching. To do so, a second manipulation was added to reduce revenge by fulfilling the functions that revenge

supposedly serves. In the experiment condition, it is therefore expected that the correlation between seeing a terrorist attack and supporting lynching will not be significant if revenge was negated.

Study 1 demonstrated, that following exposure to a terrorist attack, emotions of revenge were evoked alongside other emotions, such as indifference, sadness and anger. As predicted, however, revenge and not other emotions, led participants to be more supportive of lynching and more willing to participate in the act of lynching. This process occurred only among right-wing people (conservatives), and not liberals. Study 1, therefore, revealed a causal link between exposure to a terrorist attack and sensation of revenge. However, the link between sensation of revenge and support and willingness to participate in lynching is only correlational in nature. For this reason, in Study 2, I examined whether revenge is the direct cause of lynching. The results of Study 2 replicated the findings of Study 1 by showing that for right-wing people, watching a terrorist attack increased the sensation of revenge, and that revenge mediated the effect of a terrorist attack on the support and willingness to participate in lynching. Study 2 did not confirm, however, the causal relationship between sensation of revenge and support and willingness to participate in lynching. The discussion examines the role of revenge as the driving force behind lynching and the possible reasons why this process occurs only among right-wing participants.

This work was carried out under the supervision of Prof. Tsachi Ein-Dor
from the M.A. program of Social Psychology, Baruch Ivcher School of Psychology,
Interdisciplinary Center Herzliya

Interdisciplinary Center Herzliya
Baruch Ivcher School of Psychology
MA in Social Psychology

**Lynch as reflected in evolution: Are supporting and participating in
an act of lynch adaptive as a response to a violent event?**

Yifat Shurany

Submitted in partial fulfillment of the requirements for the Master's Degree
in Social Psychology, Baruch Ivcher School of Psychology, Interdisciplinary Center
Herzliya

January, 2018